

**КЗ «ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА ім. О. ОЛЬЖИЧА»
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**Календар
знаменних і пам'ятних дат
Житомирщини
на 2020 рік**

Житомир–2019

Щорічне видання містить довідки про знаменні і пам'ятні дати наукового, суспільно-політичного та мистецького життя Житомирщини на 2020 рік.

Посібник відкривається хронологічним переліком основних дат 2020 року. Далі до ряду дат подаються письмові текстові довідки та рекомендаційні списки літератури. В тих випадках, де до списку літератури включено календарі знаменних і пам'ятних дат Житомирщини за минулі роки і персональні рекомендаційні списки видань, літературу за попередній період слід дивитися в цих матеріалах.

Календар розраховано на бібліотечних спеціалістів, працівників культури, педагогів, краєзнавців та інших користувачів.

Електронна версія Календаря розміщена на сайті ЖОУНБ ім. О. Ольжича.

Матеріал підготували:

Укладач

Головний бібліотекар відділу
краєзнавства
Білобровець В. В.

Бібліографічна редакція

Завідувачка відділу краєзнавства
Козлова В. Н.

Літературна та текстова
редакція

Головний бібліотекар відділу
нових бібліотечних технологій
Врублевська Г. Й.

Відповідальний за випуск

Директор ЖОУНБ
ім. О. Ольжича
Врублевський В. М.

ЗНАМЕННІ І ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ЖИТОМИРЩИНИ на 2020 РІК

(станом на 15.10.2019)

- 1075 років від першої літописної згадки про м. Коростень.
(945)
- 425 років від народження Хмельницького Богдана Михайловича, політика, полководця, дипломата, гетьмана Української козацької держави. Керував бойовими діями на території нашого краю в часи визвольної війни 1648–1654 рр.
(бл. 1595–06.08.1657)
- 330 років по смерті Самойловича Івана Самійловича, гетьмана Лівобережної України. Народився в м. Ходорків (*нині – село Попільнянського району*).
(?–1690)
- 320 років від зведення в м. Житомир першого дерев'яного приміщення Успенської церкви на Подолі (*нині – Свято-Успенський Архієрейський собор*).
(1700)
- 235 років від народження і 160 років від дня смерті Ілінського Януша Станіслава, композитора, письменника, державного діяча. Народився в містечку Романів (*нині – смт*).
(1785–23.12.1860)
- 210 років від народження Гейнча Кароля Августа, драматурга, театрального діяча. Народився в м. Житомир.
(1810–25.10.1869)
- 165 років приміщенню міського театру (*нині – Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера*).
(1855)
- 145 років Волинській фельдшерській школі (*нині – Житомирський медичний інститут*).
(1875)
- 95 років польському Мархлевському району з центром в смт Довбиш. Скасований у середині 1930-х років.
(1925 – серед. 1930-х)

- 95 років Товариству дослідників Коростенщини. Засновник Козубовський Федір Андрійович.
(1925)
- 85 років Житомирській панчішній фабриці (*нині – Житомирська фабрика ПРАТ «Екотекстіль»*).
(1935)
- 50 років Житомирському гідропарку.
(1970)

СІЧЕНЬ

- 1 75 років від дня народження Василя Яра (спр.: Ярмолюк Василь Адамович), письменника. Народився в с. Липлянщина Народицького району.
(1.01.1945–8.02.2015)
- 2 155 років від дня смерті Олізара Густава, поета-декабриста, громадського діяча, друга О. С. Пушкіна. Народився в м. Коростишів.
(3.05.1798–2.01.1865)
- 3 125 років від дня народження Лятошинського Бориса Миколайовича, композитора, диригента, педагога. Народився в м. Житомир.
(3.01.1895–15.04.1968)
- 24 145 років від дня народження Постоева Павла Григоровича, географа, краєзнавця, педагога. З 1912 р. жив у м. Коростишів, з 1914 р. – у м. Житомир.
(24.01.1875–10.06.1938)
- 30 90 років від дня народження Нестайка Всеволода Зіновійовича, дитячого письменника. Народився в м. Бердичів.
(30.01.1930–16.08.2014)
- 30 110 років від дня народження Альшиця Леона Яковича, художника театру, заслуженого художника УРСР. Народився в м. Житомир.
(30.01.1910–21.10.1983)

ЛЮТИЙ

- 4 140 років від дня народження Квітки Климента Васильовича, музикознавця, фольклориста, етнографа, правознавця, чоловіка Лесі Українки. Досліджував пісенний фольклор Житомирщини.
(4.02.1880–19.09.1953)

- 15 70 років від дня народження Кучка Анатолія Андрійовича, вченого-селекціонера, доктора біологічних наук, академіка, директора Інституту картоплярства Української академії аграрних наук. Народився в с. Смільчине (*нині – смт*).
(15.02.1950–2.01.1999)
- 17 95 років від дня народження Луценка Анатолія Федоровича, поета, художника, педагога. Народився в с. Саверці (*нині – Попільнянського району*).
(17.02.1925–19.10.2002)
- 17 50 років від дня смерті Малишка Андрія Самійловича, поета, перекладача, критика. У 1932–1934 рр. жив у м. Овруч.
(14.11.1912–17.02.1970)
- 20 100 років від дня народження Миценка Михайла Петровича (спр.: Колечкін), письменника, журналіста, критика . У 1965–1983 рр. жив у м. Житомир.
(20.02.1920–8.11.2001)
- 21 200 років від дня народження Коженювського Аполло Наленча, письменника. У 1859–1861 рр. жив у м. Житомир.
(21.02.1820–23.05.1869)
- 29 60 років від дня народження Васильчука Віктора Борисовича, письменника, журналіста, громадського діяча. Народився в м. Коростень.
(29.02.1960)

БЕРЕЗЕНЬ

- 8 110 років від дня народження Балясної Рими Наумівни, поетки. Народилась у м. Радомишль.
(8.03.1910–1980)
- 8 75 років від дня народження Пономаренко Марії Антонівни, дитячої письменниці. Народилась в с. Левків Житомирського району.
(8.03.1945)
- 14 25 років Міжнародній громадській організації «Земляцтво житомирян» у м. Київ.
(14.03.1995)

- 19 125 років від дня народження Рильського Максима Тадейовича, поета, перекладача, літературознавця, громадського діяча, академіка АН СРСР. Окремі періоди життя пов'язані з с. Романівка Попільнянського району та с. Вчорайше Ружинського району.
(19.03.1895–24.07.1964)
- 20 105 років від дня народження Ріхтера Святослава Теофіловича, піаніста, народного артиста СРСР. Народився в м. Житомир.
(20.03.1915–1.08.1997)
- 20 75 років від дня смерті Кравченка Василя Григоровича, народознавця, етнографа, фольклориста, діалектолога, учасника «Просвіти», одного із фундаторів Товариства дослідників Волині. В 1920–1934 рр. керував етнографічним відділом Волинського науково-дослідного музею в м. Житомир.
(8.05.1862–20.03.1945)
- 23 120 років від дня народження Демчука Остапа Яковича, письменника. Народився у с. Княжин (*нині – Чуднівського району*).
(23.03.1900–19.12.1945)
- 28 80 років від дня народження Прилуцького Михайла Антоновича, журналіста, письменника, громадського діяча. Народився в с. Малі Кошарища Коростишівського району.
(28.03.1940–27.11.2018)

КВІТЕНЬ

- 1 85 років від дня народження Крищенка Вадима Дмитровича, поета-пісняра, народного артиста України. Народився в м. Житомир.
(1.04.1935)
- 2 130 років від дня народження Савченка Якова Григоровича (псевд.: Яків Можайко, Ярина Праділь), поета, літературного критика, кінознавця, театрознавця. Репресований. З 1911 р. жив у м. Житомир.
(2.04.1890–2.11.1937)
- 15 90 років від дня народження Толока Віталія Павловича, режисера, народного артиста України. В 1969–1990 рр. працював головним режисером Житомирського обласного музично-драматичного театру ім. І. Кочерги (*нині – Житомирський академічний український музично-драматичний театр ім. І. Кочерги*).
(15.04.1930–10.12.2003)

21 55 років від дня смерті Гайдай Зої Михайлівни, співачки, педагога, народної артистки СРСР. Дитячі та юнацькі роки пов'язані з м. Житомир.

(1.06.1902–21.04.1965)

27 155 років від дня народження Богораза (Тана-Богораза) Володимира Германовича (псевд.: В. Г. Тан, Н. Н. Тан), етнографа, письменника, громадського діяча. Народився в м. Овруч.

(27.04.1865–10.05.1936)

29 150 років від дня народження Канцєрова Олександра Григоровича, художника, музиканта. Жив у м. Житомир.

(29.04.1870–25.05.1937)

ТРАВЕНЬ

– 115 років відкриттю при Житомирському відділенні Імператорського Російського Музичного товариства музичних класів – першого спеціального музичного закладу на Волині (*нині – Житомирське музичне училище ім. В. С. Косєнка*).

(травень, 1905)

9 75 років Перемозі у Другій світовій війні.

(9.05.1945)

14 125 років першій професійній пожежній частині по вул. Базарній (*нині – Святослава Ріхтера*) в м. Житомир.

(14.05.1895)

16 85 років від дня народження Квесєлевича Дмитра Івановича, мовознавця, доктора філологічних наук, профєсора, завідувача кафедри англійської філології Житомирського державного університету ім. І. Франка. Народився в м. Житомир.

(16.05.1935–22.02.2003)

19 110 років від дня народження Добровольського Анатолія Володимировича, архітектора, академіка. Народився в с. Буки (*нині – Малинського району*).

(19.05.1910–19.04.1988)

28 100 років від дня народження Тихого Наума Мироновича, письменника, перекладача, лауреата премії ім. Павла Тичини. Народився в с. Ємільчине (*нині – смт*).

(25.05.1920–27.10.1996)

ЧЕРВЕНЬ

- 60 років від заснування Житомирського політехнічного інституту (*нині – Житомирський державний технологічний університет*).
(червень, 1960)
- 3 90 років від дня смерті Тутковського Павла Аполлоновича, географа, геолога, педагога, академіка АН УРСР, дослідника природи Волинського краю.
(1.03.1858–3.06.1930)
- 5 85 років від дня народження Концевича Євгена Васильовича, письменника, перекладача, «шістдесятника», дисидента, Почесного громадянина м. Житомир. Народився в с. Млинище (*нині – Житомирського району*).
(5.06.1935–21.07.2010)
- 13 170 років від дня народження Глінського Казімежа, письменника. В 1868 році закінчив гімназію в м. Бердичів. В 1870–1872 рр. Працював приватним учителем у м. Житомир.
(13.06.1850–1.10.1920)
- 13 30 років тому на фронтоні Житомирської міської ради піднято синьо-жовтий прапор.
(13.06.1990)
- 24 70 років від дня народження Живагіна Ігоря Федоровича, поета. Жив у м. Житомир з 1972 р.
(24.06.1950–1.07.1997)

ЛИПЕНЬ

- 10 120 років від дня народження Погребняка Петра Степановича, вченого-лісівника, ґрунтознавця, доктора географічних наук, академіка та віце-президента АН УРСР. Працював у наукових експедиціях на Житомирщині. У 1962–1964 рр. завідував кафедрою ґрунтознавства в Житомирському сільськогосподарському інституті (*нині – Житомирський національний агроекологічний університет*).
(10.07.1900–25.07.1976)
- 12 100 років від дня народження Клименка Петра Павловича, письменника. Народився в с. Хотинівка (*нині – Коростенського району*).
(12.07.1920–4.03.1999)

- 13 160 років від дня народження Амалицького Володимира Прохоровича, геолога, палеонтолога. Народився в с. Старики (*нині – Коростенського району*).
(13.07.1860–28.07.1917)
- 22 145 років від дня народження Білогруда Андрія Євгеновича, архітектора, реставратора, професора, ректора Петербурзької Академії мистецтв. Народився в м. Житомир.
(22.07.1875–19.07.1933)
- 28 100 років від дня народження Коваленко Катерини Андріївни, актриси, народної артистки України. Працювала в 1950–1980 рр. у Житомирському обласному музично-драматичному театрі (*нині – Житомирський обласний український музично-драматичний театр імені І. Кочерги*).
(28.07.1920)

СЕРПЕНЬ

- 1 50 років Житомирському музею космонавтики ім. С. П. Корольова.
(1.08.1970)
- 6 130 років від дня народження Гладкої Вероніки Януарівни (псевд.: В. Морозівна), поетки, перекладачки. Народилась у с. Андрушівка (*нині – смт*).
(6.08.1890–10.10.1966)
- 18 170 років від дня смерті Оноре де Бальзака, письменника. Перебував на Житомирщині.
(20.05.1799–18.08.1850)
- 28 255 років від дня народження Чацького Тадеуша, вченого-правознавця, історика, просвітителя. Організовував та відновлював діяльність навчальних закладів на Житомирщині.
(28.08.1765–8.02.1813)

ВЕРЕСЕНЬ

- 7 150 років від дня народження Купріна Олександра Івановича, письменника. У 1895 та 1909 рр. кілька місяців проживав у м. Житомир.
(7.09.1870–25.08.1988)

12 110 років від народження Добахової Ольги Пилипівни, народної поетки. Народилась у с. Першки Овруцького повіту Волинської губернії (нині – с. Кирдани Овруцького району).
12.09.1910–7.10.1982

13 135 років від дня смерті Юліуша Зарембського, композитора і музиканта. Народився в м. Житомир.
(28.02.1854–13.09.1885)

ЖОВТЕНЬ

2 55 років Житомирській обласній організації Національної Спілки письменників України.
(2.10.1965)

8 155 років від дня народження Свірського Олексія Івановича, письменника. Народився в м. Житомир.
(8.10.1865–6.02.1942)

13 140 років від дня народження Саши Чорного (спр.: Олександр Михайлович Глікберг), поета-сатирика, перекладача, журналіста. Навчався у Другій Житомирській гімназії. Співпрацював з газетою «Волинський вісник».
(13.10.1880–5.08.1932)

18 70 років від дня народження Білошицького Анатолія Васильовича, композитора, диригента, педагога. Народився в м. Коростень.
(18.10.1950–18.10.1994)

21 120 років від дня народження Няtko-Табачникової Поліни Мусіївни, актриси, режисера, театрального педагога, народної артистки України. Народилась у с. Карабачин (нині – Брусилівського району).
21.10.1900–12.10.1994 рр.

27 155 років Житомирському краєзнавчому музею.
(28.10.1865)

28 100 років 2-й Житомирській лікарні (нині – КП «Лікарня 2» ЖМР).
(28.10.1920)

ЛИСТОПАД

- 3 145 років з дня смерті Грози Олександра Кароля, поета і драматурга, представника української школи в польській літературі. Помер в с. Городківка Андрушівського району.
(30.06.1807–3.11.1875)
- 18 160 років від дня народження Ігнація Яна Падеревського, піаніста, композитора, філантропа, державного і громадського діяча Польщі. Перебував у м. Житомир. Батьки поховані в м. Житомир.
(18.11.1860–29.06.1941)
- 20 105 років від дня народження Скорульської Наталії Михайлівни, хореографки, заслуженої артистки УРСР. Народилась у м. Житомир.
(20.11.1915–6.08.1982)
- 27 105 років від дня смерті Заремби Сігізмунда Владиславовича, диригента, віолончеліста, композитора і педагога. Народився в м. Житомир.
(11.06.1861–27.11.1915)

ГРУДЕНЬ

- 125 років обласній клінічній лікарні ім. О. Ф. Гербачевського.
(грудень, 1895)
- 2 120 років Товариству дослідників Волині.
(2.12.1900)
- 12 115 років від дня народження Гроссмана Василя Семеновича, письменника. Народився в м. Бердичів.
(12.12.1905–15.09.1964)

1 січня

**75 років від дня народження
Ярмолюка (Яра) Василя Адамовича
1.01.1895–8.02.2015**

Ярмолюк (Яр) Василь Адамович народився 1 січня 1945 року в селі Липляниці Народицького району Житомирської області. Після восьмирічки закінчив ремісниче училище, мандрував світами, перебрав сотню професій – від їздового й вантажника до позаштатного кореспондента кількох газет. В 1969 році приїхав до Житомира, де 25 років працював на Житомирському льонокомбінаті чистильником вентиляційних камер. Прагнення реалізувати себе в художній літературі і зробити це якомога досконаліше спонукало відвідувати різні студії і об'єднання, читати безмір творів, насамперед, філософського спрямування, активно спілкуватися з колегами по перу, літературознавцями та критиками.

Василь Яр – письменник щедрого і багатогранного творчого обдарування, автор понад двадцяти книжок прози та поезії. Серед них: «Погляд у себе», «Камінчики», «Я», «Ріка», «На сполох», «Лабіринти», «Не лише про себе», «З вершини літ», «Міно́р», «Смальта», серія щоденників «Життя як сповідь», «Хронологія» та інші. Твора́м письменника властива простота і виразність, вправне володіння словом, осядливе використання художньо-стильових засобів. Роздуми і умовиводи Яра завжди були несподіваними і парадоксальними. Іронія і сарказм, до яких він неодноразово вдавався, переважно були щитом, маскою, за якими ховав надто вразливу і раниму душу. Він щемно пропускав усе крізь власне єство, умів про складне говорити зрозуміло і просто, не вдавався до туманних алегорій та асоціацій, шукав справедливості у суспільстві, порядності у стосунках і совісті в душах, ніби під мікроскопом розглядав життя у всій різноманітності подій і фактів, при цьому не задовольнявся роллю стороннього спостерігача, позаяк і сам був активним учасником буттєвого процесу. Про що б він не писав, усе це було вихоплено прямо з життя, усе відтворює небуденні колізії і тому непідробна правда цього письма по-особливому хвилює і захоплює. А особливу вагу мають його щоденники з їх правдивими життєвими історіями, що приваблюють глибиною осягнутого болю, вмінням розповісти без прикрас і художніх домислів, без надриву і мелодраматичних ефектів про великі й малі людські драми.

Василь Яр член НСПУ з 2005 року, лауреат літературної премії імені Василя Земляка (2011), переможець обласного щорічного конкурсу «Краща книга року» за 2013 рік в номінації «Поезія року» за книжку «Вірші з поля», володар літературної відзнаки імені В. Нечипоренка (2014).

У грудні 2014 року вийшла у світ збірка письменника «Вибрані твори. Проза. Поезія», де зібрані найкращі афоризми, вірші та проза. Це була

остання прижиттєва книжка талановитого митця-самородка. 8 лютого 2015 року Василь Адамович пішов у позасвіти.

Література:

Яр В. Вибрані твори : проза, поезія / Василь Яр. – Житомир : Євенок О. О., 2014. – 463 с.

Яр В. Вірші з поля : поезії / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2013. – 70 с.

Яр В. Лід ранньої осені (рр. – 2011–2013) : [проза] / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2013. – 124 с.

Яр В. Сто рубаїв : поетична збірка / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2013. – 70 с.

Яр В. Життя як сповідь : щоденники [2009–2011 рр.]. Кн. 6 / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2012. – 150 с.

Яр В. Філософія з пейзажем : поезії / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2011. – 190 с.

Яр В. Хронологія : роман з конкретними іменами / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2011. – 140 с.

Яр В. Життя як сповідь : щоденники [2006–2007]. Кн. 4 / Василь Яр. – Житомир : 2009. – 148 с.

Яр В. З вершини літ : [поезії] / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2009. – 149 с.

Яр В. Мінор : поезії / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2009. – 206 с.

Яр В. Не лише про себе : іронізми / Василь Яр. – Житомир : Пасічник М. П., 2008. – 88 с.

Яр В. Життя як сповідь : щоденники [2006 р.]. Кн. 3 / Василь Яр. / [ред. Г. Цимбалюк]. – Житомир : 2007. – 160 с.

Яр В. Життя як сповідь : щоденники [2005–2006 рр.]. Кн. 2 / Василь Яр. – Житомир : Пасічник М. П., 2007. – 92 с.

Яр В. Життя як сповідь : щоденники [2004–2005 рр.]. Кн. 1 / Василь Яр. – Житомир : Пасічник М. П., 2006. – 150 с.

Яр В. Лабіринти : поезії / Василь Яр. – Житомир : Пасічник М. П., 2006. – 184 с.

Яр В. На сполох : поезії / Василь Яр. – Житомир : Пасічник М. П., 2006. – 408 с.

Яр В. Ріка : філософсько-психологічні роздуми, афоризми, новели / Василь Яр. – Житомир : Signature, 2005. – 203 с. – (Бібліотека журналу «Ковчег»).

Яр В. А. Камінчики : поезії та проза / В. А. Яр ; ред. А. С. Сірик. – Житомир : М. Косенко, 2004. – 203 с.

Яр В. А. Я (OPUS GRAFOMANUS). Записки Івана Карповича Мотихи – невизнаного поета, прозаїка, філософа, ще й комерсанта на додачу : [роман] / В. А. Яр. – Житомир : Євенок , 2004. – 507 с.

Яр В. А. Без прикрас : новели / В. А. Яр ; [ред. В. М. Врублевський]. – Житомир : Косенко М. Г., 2002. – 311 с.

Яр В. А. Погляд у себе : повісті та коротка проза / В. А. Яр. – Баранівка ; Житомир : Баранів. район. друк., 2000. – 135 с.

Яр В. В останню путь : [оповідання] / Василь Яр // Світло спілкування. – 2011. – № 12. – С. 42–43.

Яр В. Годинник : [оповідання] / Василь Яр // Світло спілкування. – 2007. – № 5. – С. 51–52.

Яр В. Мені пощастило взяти квиток... : [поезії] / Василь Яр // Світло спілкування. – 2007. – № 7. – С. 70–71.

Яр В. Що-денники : (філософ.-психол. роздуми, афоризми) / Василь Яр // Світло спілкування. – 2006. – № 3. – С. 22–23.

* * *

Лобачова Л. Спогади про письменника / Лобачова Людмила // Житомирщина – 2016. – № 12/13. – С. 10.

Василь Ярмолук (Яр) : [некролог] // Літературна Україна. – 2015. – № 8. – С. 13.

Василь Ярмолюк : [некролог] // Українська літературна газета. – 2015. – № 3. – С. 2.

Яр (Ярмолюк) Василь Адамович : [некролог] // Світло спілкування. – 2015. – № 18. – С. 8.

* * *

Яр (Ярмолюк) Василь Адамович // Письменники Житомирщини. Кн. 1 / авт.-упоряд.: М. П. Пасічник, П. Білоус, Л. Монастирецький. – Житомир, 2010. – С. 308–316.

Яр (Ярмолюк) Василь Адамович // Сучасні письменники України : біобібліогр. довідник / Нац. спілка письмен. України ; [упоряд. А. Гай ; ред. О. Курило]. – уточ. і допов. – Київ ; Біла Церква, 2012. – С. 523.

3 січня

**125 років від дня народження
Лятошинського Бориса Миколайовича
3.01.1895–15.04.1968**

Життєвий та творчий шлях Б. М. Лятошинського розпочався в Житомирі. Тут народився майбутній композитор, провів раннє дитинство та прожив трохи більше двох років у юнацькому віці. Батько композитора наприкінці 1910 року очолював Житомирське комерційне училище і залишався на посаді директора до 1919 року. Ще в юності, під впливом батька, Борис Лятошинський зацікавився історичним минулим нашого народу, що проявилось пізніше у використанні історичної тематики в його оперних та симфонічних творах.

Батьки композитора були музично обдарованими і вважали, що діти повинні навчатись музиці. В дитинстві майбутній композитор навчився грати на фортепіано, а в 1910 році починає вчитися грі на скрипці. Цього ж року він пише свої перші твори – мазурку, вальс, невеликі п'єси для фортепіано, а трохи пізніше фортепіанний квартет. Всі ці твори виконуються в Житомирі і притягують до себе увагу музичної громадськості.

Навчався юний Лятошинський у другій чоловічій гімназії Житомира, яку закінчив у 1913 році.

Вищу освіту Борис Миколайович здобув у Києві, навчаючись одночасно на юридичному факультеті Київського університету та в Київській консерваторії під керівництвом Р. М. Глієра.

Восени 1920 року композитор почав викладати музично-теоретичні дисципліни на виконавчих факультетах Київської консерваторії, а через два роки дістав клас спеціальної теорії композиції. Перший виступ цього класу відбувся в 1925 році. Лятошинський, як і його вчитель Глієр, зумів об'єднати навколо себе композиторську молодь і вже на кінець 1922/23 навчального року в його класі було понад 20 осіб.

Із 1922 року і до останніх днів професор Б. М. Лятошинський викладає теоретичні дисципліни в Київській консерваторії.

Викладацька діяльність Лятошинського поєднується з творчою. Ім'я видатного композитора користується заслуженим визнанням не тільки в Україні, але й далеко за її межами. Його неповторний стиль увібрав скарби європейської культури, музика підкоряє своєю щирою правдивістю, глибоко індивідуальною особливістю, яскравим національним колоритом.

Важко назвати такий жанр вокальної чи інструментальної музики, який би не був засвоєний композитором. Він створив дві опери, чотири симфонії, ряд монументальних симфонічних поем, фортепіанний концерт, хори, а капела на слова Пушкіна, Шевченка, Франка, Фета, чотири квартети, квінтет, багато фортепіанних та вокальних творів.

У силу свого могутнього таланту, Лятошинський став головною жертвою «полювання на формалістів». Відкриваючи перед українською культурою сучасний європейський простір, він отримав тавро «найхарактернішого представника буржуазно-індивідуалістичного урбанізму». Виносили вирок московські ідеологи, які, по суті, вирішували долю української музики. У 1951 році вперше прозвучала Третя симфонія Лятошинського. Одразу ж після прем'єри Спілка композиторів України влаштувала збори за участю колег із Москви. На цьому судилищі творчість Лятошинського охрестили антинародною і назвали формалістичним мотлохом, який треба спалити.

Несприйняття на рідній землі, постійні публічні покарання композитор сприймав болісно. Йому довелось зробити другу редакцію Третьої симфонії. За виконання симфонії взявся один з провідних диригентів того часу Є. Мравінський. По суті, російський диригент реабілітував шедевр української музики. Оцінка творчості Лятошинського різко змінилась на протилежну. Третю симфонію оголосили етапною для всієї української музики. У 1995 році диск із симфоніями Б. Лятошинського, виданий у США фірмою «Марко Поло», визнаний кращим записом року.

Крім того, що Борис Миколайович був видатним композитором-симфоністом, він був відомий як прекрасний піаніст та диригент, багато часу приділяв громадській роботі. За своє життя був нагороджений багатьма орденами та медалями, двічі був удостоєний державних премій. В 1945 році Лятошинському було присуджено звання «Заслужений діяч мистецтв України», а в 1967 році – звання народного артиста СРСР. Його оперу «Золотий обруч» у 1971 році було удостоєно Шевченківської премії.

Б. М. Лятошинський пішов з життя 15 квітня 1968 року.

Ім'я видатного композитора носить Житомирська музична школа № 1, Харківське музичне училище, Київський камерний хор. У Житомирі на місці будинку, де народився композитор, встановлено пам'ятник, а вулиця носить ім'я Б. М. Лятошинського.

У 2007 році в Києві відбувся перший Всеукраїнський хоровий конкурс імені Бориса Лятошинського, перше і друге місця на якому вибороли житомиряни.

У квітні 2017 року Міністерством культури України запроваджено премію імені Б. М. Лятошинського, яка присуджується щороку у січні професійним композиторам за видатні досягнення у сфері професійної композиторської творчості.

Література:

Кулик В. Лятошинський і драматичний театр / Валентин Кулик // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 33–37.

Кудашева К. Лятошинський і кінематограф / Катерина Кудашева // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 61–63.

Лунали романси Бориса Лятошинського // День. – 2015. – № 43. – С. 14.

Невінчана Т. Лятошинський і Шамо / Тетяна Невінчана // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 48–49.

Петрина Н. Завдяки ентузіастам у Житомирі відкрито музей композитора та педагога Бориса Лятошинського / Надія Петрина // Ваші інтереси. – 2013. – № 5. – С. 5.

Копиця М. Симфонія під арештом: сьогодні спадщина Бориса Лятошинського повертається до меломанів / Маріанна Копиця // День. – 2012. – 2–3 берез. – С. 10.

* * *

Лятошинський Борис Миколайович // Видатні українці. Культура. Мистецтво. Освіта. – Київ, 2016. – С. 206–208.

Лятошинський Б. М. // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна наукова б-ка. – Житомир, 2014. – С. 14–16.

29 лютого

**60 років від дня народження
Васильчука Віктора Борисовича
29.02.1895**

Віктор Борисович Васильчук народився 29 лютого 1960 року в м. Коростень в сім'ї залізничника і робітниці. Після закінчення Коростенської СШ №1 (1977) навчався на філологічному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка.

З 1982 року працював у міськрайонній газеті «Радянське Полісся», а в 1986 році став членом Спілки журналістів України. У 1989 році готував серію матеріалів із чорнобильської зони, а також у 1996, 1997, 2007 роках був відряджений до Чорнобиля. Також працював начальником рекламно-інформаційного відділу комерційного банку. 14 жовтня 1991 р. заснував газету «Апокаліпсис», яку в 1994 р. перейменовано у благодійний вільний тижневик «Вечірній Коростень», й дотепер є засновником, видавцем і головним редактором цього видання.

У 1992 році вийшла перша книга «Несподівані зустрічі». На сьогодні ж їх видано понад два десятки. У 1994 році за рекомендаціями Василя Юхимовича, Олексія Опанасюка, Валерія Нечипоренка став членом Національної спілки письменників України. Очолив міську літературно-мистецьку студію «Древлянка» та один із найбільших в області первинних осередків журналістської організації.

Серед улюблених персонажів Віктора Васильчука вже багато років переважають «брати наші менші» – тварини і звірі, домінує природа, а не людина. Але це лише зовні, бо реальним стрижнем будь-якого прозового твору письменника все-таки залишаються непрості, якщо не сказати – драматичні стосунки людини і довкілля. Це – трагедія нашого часу, яку відтворює незвичайними, специфічними прийомами – не надривними криками обурення та закликами, а прагненням впливати на душу і свідомість читача образно, саме художньо, а не плакатно. Зрештою, у прозі письменника визначальним є потужний і невичерпний струмінь доброти, обрамлений у зовні не хитромудру форму, у безхитрісні рамки. Практично всі описані автором історії взяті з реального життя. Тим не менше, його оповідання, казки та інші твори дуже часто дають вражаючий ефект віртуозно вигаданих, ледь не фантастичних.

В. Б. Васильчук був делегатом Першого Всеукраїнського конгресу інтелігенції, Другого з'їзду письменників незалежної України, а також 4-го Позачергового та 5-го і 6-го з'їздів письменників України. Нагороджений грамотами Житомирських облради і облдержадміністрації, Національних спілок журналістів і письменників України, лауреат премії Держподаткової адміністрації України «Золотий кадуцей», дипломант Міжнародного рейтингу популярності «Золота Фортуна», нагороджений лауреатським

дипломом у номінації «За вагомий внесок у розвиток журналістської та суспільно-громадської діяльності Коростенщини» і медаллю «Трудова слава», медаллю «Золота медаль української журналістики». Лауреат премії імені Лесі Українки Житомирського обласного відділення Фонду культури України, Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка, обласної літературної, премії імені Василя Земляка, Всеукраїнського літературного конкурсу «Рукомісло-2009», «Краща книга року» різних років, депутат Коростенської міської ради 5-го скликання. Має військове звання капітана запасу. Генерал-хорунжий «Поліської Січі» Українського козацтва.

У січні 2007 року указом Президента України присвоєно почесне звання «Заслужений журналіст України». Віктор Борисович є співзасновником дитячого творчого конкурсу «Полісяночка», конкурсу краси «Міс Літо», фундатором Всеукраїнського літературно-мистецького свята «Просто на Покрову», літературної премії імені Василя Юхимовича. Взяв активну участь у відродженні хати-музею Василя Юхимовича у с. Сингаї Коростенського району. Займається упорядкуванням, редагуванням, видавничою справою – видав майже сотню книжок місцевих авторів та письменників України, зокрема з власними передмовами та вступними словами. Щороку видає літературно-мистецький альманах «Просто на Покрову».

Віктор Васильчук публікувався в українських газетах, в журналах «Березіль», «Дніпро», «Паросток», «Рідна природа», «Жінка», «Перець», «Журналіст України», «Гетьман», «Золота доба», «Україна». Є постійним учасником літературних передач місцевого, обласного, республіканського радіо і телебачення.

Література:

Васильчук В. Б. Пригода на Червоній гірці / Віктор Васильчук ; [іл. Світлани Радчук ; авт. передм. Василь Головецький]. – Житомир : О. О. Євенок, 2019. – 22 с.

Васильчук В. Б. Останній бій знайденця : оповідання / Віктор Васильчук ; [мал. Уляновська Н. С.]. – Житомир : Рута, 2018. – 39 с.

Васильчук В. Б. Франція: тільки один місяць. Міста і люди : подорожні нотатки / Віктор Васильчук ; [видавнича рада А. Вельсапар та ін.]. – Київ : Український пріоритет, 2018. – 71 с.

Васильчук В. Б. Пробач мені, Цукерочко : оповідання / Віктор Васильчук ; [мал. Ю. В. Васильчук ; ред. В. Головецький]. – Житомир : О. О. Євенок, 2017. – 87 с.

Васильчук В. Б. Подружилися : [оповідання] / Віктор Васильчук ; [іл. Марія Пузей]. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2017. – 32 с.

Васильчук В. Б. Дивовижні пригоди речей на старому горищі : дитячі п'єси / Віктор Васильчук ; мал. Юлії Васильчук. – Коростень : Вечір. Коростень ; Житомир : Рута, 2016. – 39 с.

Васильчук В. Б. Ровесник державної незалежності : статті, роздуми, есе, фото / Віктор Васильчук / упоряд., фото Віктор Васильчук. – Коростень : Вечірній Коростень ; Житомир : Рута, 2016. – 175 с.

Васильчук В. Б. Казки від дяді Віті / Віктор Васильчук ; мал. Юлії Васильчук. – Коростень : Вечір. Коростень, 2015. – 95 с.

Васильчук В. Б. In carne (власною персоною) : статті, есе, інтерв'ю, розповіді / Віктор Васильчук. – Коростень : БВГ «Вечірній Коростень»; Київ : Карпенко В. М., 2014. – 264 с.

Васильчук В. Б. Чому не можна кричати на Хомку : казки / Віктор Васильчук ; [мал. : В. Вознюка, В. Васильчука, Л. Недзельської]. – Житомир : Рута, 2012. – 24 с.

Васильчук В. Б. Під знаком Риб : курйози і не тільки... / Віктор Васильчук ; [ред. Петро Щербина ; мал. Віктора Васильчука]. – Житомир : Рута, 2012. – 111 с.

Васильчук В. Б. Лосева помста : оповідання / Віктор Васильчук. – Коростень : «Вечір. Коростень» ; Житомир : Рута, 2012. – 31 с.

Васильчук В. Б. Світ казковий та невигаданий : оповідання / В. Б. Васильчук ; [худож. Т. Б. Савельєва]. – Т. : Богдан, 2008. – 45 с.

Васильчук В. Б. П'ятнадцять років: від суботи до суботи / [Віктор Васильчук]. – Коростень : Вечірній Коростень, 2006. – 180 с.

Васильчук В. Б. Собака буває кусачою... : для дітей і дорослих / Віктор Васильчук ; [передм. Василя Довжика]. – Коростень : Вечір. Коростень, 2005. – 109 с.

Васильчук В. Б. Приречені на життя : етюди, оповідання / Віктор Васильчук ; [обкл. Ходаківський В. С.]. – Коростень : Вечір. Коростень, 2002. – 63 с.

Васильчук В. Б. Не стріляйте, дядьку! : оповідання / Віктор Васильчук ; [мал. Миколи Бекети]. – Коростень : Вечір. Коростень, 1994. – 38 с.

Васильчук В. Б. Несподівані зустрічі : оповідки для дітей / Віктор Васильчук ; [мал. Василя Вознюка]. – Житомир : Газ. «Житомир. вісник», 1992. – 23 с.

Васильчук В. Казка про Благиню – кам'яну бабу / Віктор Васильчук // Світло спілкування. – 2017. – № 23. – С. 45–46.

Васильчук В. Казка про Діда Мороза / Віктор Васильчук // Світло спілкування. – 2017. – № 23. – С. 46.

Васильчук В. Казка про Калинку / Віктор Васильчук // Світло спілкування. – 2017. – № 23. – С. 46–48.

Васильчук В. Казка про розумницю Хорошуню / Віктор Васильчук // Світло спілкування. – 2017. – № 23. – С. 48–49.

* * *

Васильчук В. Ювілей відомого народознавця : До 80-річчя Василя Скуратівського / Віктор Васильчук // Літературна Україна. – 2019. – № 29/30. – С. 5.

Васильчук В. «Літературну Україну» – кожній бібліотеці : цікаво й змістовно пройшли чергові збори Житомир. обл. орг. НСПУ / Віктор Васильчук // Літературна Україна. – 2019. – № 25/26. – С. 2.

Васильчук В. Віктор Васильчук: запрошуємо на Покрову до Коростеня : [розмова із засновником літературно-мистецького фестивалю «Просто на Покрову», заслуженим журналістом України, лауреатом літературних премій імені Лесі Українки, Івана Огієнка, Василя Земляка Віктором Васильчуком] / В. Васильчук // Українська літературна газета. – 2017. – № 20. – С. 9.

Васильчук В. Коростень і ромським поетом славний / В. Васильчук // Просто на Покрову : літ.-мистец. альм. / [упоряд. Васильчук В. Б.]. – Коростень, 2012. – С. 50–52.

Васильчук В. Так роблять незалежну районку : Розповідь головного редактора [газети «Вечірній Коростень»] / В. Васильчук // Журналіст України. – 2008. – № 3. – С. 25–27.

* * *

Фарина І. Стежка у дитинство і в ... дорослість / Ігор Фарина // Літературна Україна. – 2018. – № 7. – С. 13.

Добри́вечір О. Хай доля стелить вишитий рушник / Оксана Добри́вечір // Вечірній Коростень. – 2015. – № 10. – С. 1.

Бабійчук Т. Казки сучасних письменників Житомирщини : до 50-річчя Житомирської організації НСПУ / Т. Бабійчук // Вечірній Коростень. – 2015. – № 26. – С. 2.

Геращенко О. Звичайність «Казок від дяді Віті» – рефлексія дива / О. Геращенко // Просто на Покрову : літ.-мистец. альманах Коростенщини / ред. В. Васильчук ; редкол.: М. Пасічник [та ін. ; упорядкув. В. Б. Васильчук]. – Житомир, 2015. – № 8. – С. 94–99.

Краща публікація в місцевій пресі // Журналіст України. – 2014. – № 3. – С. 46–48.

Головецький В. Помагай йому, Боже! / В. Головецький // Просто на Покрову : літ.-мистец. альм. / [упоряд. Васильчук В. Б.]. – Коростень, 2012. – С. 60–61.

* * *

Васильчук Віктор Борисович // Письменники Житомирщини. Кн. 1 / авт.-упоряд. : М. П. Пасічник, П. Білоус, Л. Монастирецький. – Житомир, 2010 – С. 4–12.

Васильчук Віктор Борисович // Довідник Житомирської обласної організації НСПУ з фрагментами історії / ред., уклад. М. П. Пасічник. – Житомир, 2005. – С. 26.

8 березня

**75 років від дня народження
Марії Антонівни Пономаренко
8.03.1945**

Марія Антонівна Пономаренко народилася 8 березня 1945 року на хуторі між селами Калинівка і Левків (за сім кілометрів від Житомира) в селянській сім'ї. Коли Марії було десять років, батьки переїхали до Житомира, де майбутня поетеса навчалась у середній школі № 30.

Після закінчення школи пішла працювати на Житомирський льонокомбінат і вступила заочно на факультет журналістики в Київський державний університет імені Т. Г. Шевченка. А згодом на комбінаті відкрилась редакція багатотиражки «Текстильник Полісся» та радіомовлення, де Марія почала працювати журналістом. Свою першу казочку «Подарунок» написала у 28 років. Друкувати свої твори почала у газетах «Комсомольська зірка», «Радянська Житомирщина», а тепер у її доробку десятки книжок прози та поезії, публікації у колективних збірниках.

Вона постійно виступає у дитячих садках, студентських аудиторіях, перед вчителями та бібліотекарями області, опікується студійцями дитячого об'єднання поетів-початківців «Літературний передзвін», що діє в Житомирській обласній бібліотеці для дітей. Тісно співпрацює з періодичними виданнями: раніше це були – «Малютко», «Барвінок», «Юний натураліст», «Старшокласник», згодом – «Дзвіночок», «Пізнайко», «Дошкільне виховання», «Дитячий садок. Мистецтво», «Дитячий садок», «Початкова освіта», «Шкільний світ». Понад 200 казок М. Пономаренко прозвучало на українському радіо у «Вечірній колісанці». У Житомирському академічному театрі ляльок з успіхом йдуть вистави за її драматичними творами: «Весела квампанія», «Котигорошко, або казка про добро», «Операція – ситуація», «Новорічна казка, або Зустріч з Дідом Морозом».

Разом із композитором Іваном Островерхим створено 300 пісень, дитячу оперу «Іменини кози Мокрини», яка вийшла окремою книжкою, музичні казки «Зарядка для сина», «В ліс прийшла красуня Осінь», «Намисто для тітки Сойки», «Котить заєць капустину» та інші. Марія Антонівна видала чотири авторські читанки – «Подарунок», «Жайвір», «Усміхнений сонях», «Сонячна країна».

Хтось із письменників сказав: «Для дітей треба писати краще, ніж для дорослих, адже дитина сприймає світ без найменшої фальші». Талановитий письменник для малечі – довірливий співрозмовник. До таких дитячих письменників належить наша землячка Марія Пономаренко. Різnobічність її письменницького таланту надзвичайно широка. Також в пані Марії з'явилось ще одне захоплення — вона почала малювати, хоча раніше ніколи й пензля в руках не тримала. А тепер розмальовує горнятка, гладішки, пише картини.

Марія Пономаренко член НСПУ з 2000 року. Вона є лауреатом премії Дж. Сороса за посібник «Школа професора Маківки», премії Юрія Шкрумеляка від журналу «Дзвіночок» за казку «День народження Чіпа», премії Наталі Забіли журналу «Малятко» (1997), премії «Дідусева казка» Житомирської обласної організації Національної спілки письменників України (2009), літературної премії імені Лесі Українки за твори «Жайвір», «Сонячна країна – моя Україна», «Усміхнений сонях» (2011). У 2016 році Марія Пономаренко отримала ще одну визначну нагороду – літературно-мистецьку премію імені Олени Пчілки за дитячу книгу «Під блакитною парасолькою». Разом зі співавторами, викладачами Житомирського державного університету ім. І. Франка Л. Бондарчук та Л. Памірською, випущено посібник для вихователів дитячих садків «Де ростуть Котигорошки», який двічі перевидавався і отримав грант Дж. Сороса.

Література:

Пономаренко М. А. Котик по даху гуляв : віршована розмальовка / Марія Пономаренко ; худож. Олена Славова. – Житомир : Євенок О. О., 2017. – 20 с.

Пономаренко М. А. Колиска для Джмеля : казкові повісті та казки / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2017. – 157 с.

Пономаренко М. А. Двоє котів і киця на призьбі : казкові повісті та віршов. казки / Марія Пономаренко. - Житомир : Рута, 2016. – 157 с.

Пономаренко М. А. Зорі всипали все небо : віршована розмальовка / Марія Пономаренко ; худож. О. Славова. – Житомир : Євенок О. О., 2015. – 20 с.

Пономаренко М. А. Під блакитною парасолькою : збірник казок, оповідок і казкова повість / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2015. – 188 с.

Пономаренко М. А. Сонячні зайчики : вірші, оповідання, казки, п'єси / Марія Пономаренко ; [іл. Є. Рудюк]. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2014. – 143 с.

Пономаренко М. А. Подарунок : читаночка для дітей дошк. та мол. шк. віку / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2011. – 298 с.

Пономаренко М. А. Жайвір : читанка для дітей дошк. та мол. шк. віку / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2008. – 260 с.

Пономаренко М. А. Все починається з мами : [вірші] / Марія Пономаренко. – Житомир: [б. в.], 2004. – 16 с.

Пономаренко М. А. Пригоди у бобровій заплаві : (казкова повість) / Марія Пономаренко // Світло спілкування. – 2019. – № 26. – С. 37–45.

Пономаренко М. А. Приблуда у гарному капелюсі : (казка) / Марія Пономаренко // Світло спілкування. – 2018. – № 25. – С. 44–48.

Пономаренко М. А. Горнятко меду : [казка] / Марія Пономаренко // Світло спілкування. – 2018. – № 24. – С. 32–33.

Пономаренко М. А. Чарівний сон кошеняти Боні : [казка] / Марія Пономаренко // Світло спілкування. – 2018. – № 24. – С. 33–34.

Пономаренко М. А. Добірка оповідань для малечі / М. Пономаренко // Світло спілкування. – 2015. – № 19. – С. 37–39.

* * *

Пономаренко М. А. Я родом з дитинства : відгуки, рецензії, інтерв'ю / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2010. – 46 с.

Натикач Л. Світло, скроплене сльозами / Людмила Натикач // Голос України. – 2019. – № 125. – С. 9.

Пономаренко М. Радісна подія : [інтерв'ю з письменницею Марією Пономаренко] / вела інтерв'ю А. Вільхова // Світло спілкування. – 2016. – № 21. – С. 32.

Бабійчук Т. Казки сучасних письменників Житомирщини : до 50-річчя Житомирської організації НСПУ / Т. Бабійчук // Вечірній Коростень. – 2015. – № 26. – С. 2.

* * *

Пономаренко Марія Антонівна // Письменники Житомирщини. Кн. 1 / авт.-упоряд. : М. П. Пасічник, П. Білоус, Л. Монастирецький. – Житомир, 2010. – С. 136–145.

Пономаренко Марія Антонівна // Довідник Житомирської обласної організації НСПУ з фрагментами історії / ред., уклад. М. П. Пасічник. – Житомир, 2005. – С. 35.

19 березня

**125 років від дня народження
Максима Тадейовича Рильського
19.03.1895–24.07.1964**

Максим Тадейович Рильський – поет, академік, громадський діяч. Близько шістдесяти років тривала діяльність М. Рильського в українській поезії, в якій він посів, за значенням свого художнього внеску, одне з перших місць після Івана Франка і Лесі Українки. Як учений і критик він багато зробив для осмислення історії літератури та її сучасного досвіду; перу поета належать також праці з фольклористики, мистецтвознавства, мовознавства, теорії перекладу. Визнання наукових та літературних досягнень поета відбулось через обрання його академіком АН УРСР (1943) та АН СРСР (1958).

Активний учасник суспільного життя, він був головою правління Спілки письменників України, обирався депутатом парламенту, очолював інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, неодноразово нагороджувався високими урядовими нагородами.

Поет народився 19 березня 1895 р. в сім'ї українського культурного діяча, економіста та етнографа Т. Рильського. Його дитячі роки минули в селі Романівка на Житомирщині (тепер Попільнянського району). Він зростав у дружбі з селянськими дітьми і палкому, як він сам писав, замилюванні природою. В 1908 р. Максим поступив до третього класу гімназії у Києві. Великий вплив на формування його світогляду мав композитор М. Лисенко, у якого мешкав гімназист.

Писати почав рано – перший його вірш був опублікований уже в 1907, а через три роки побачила світ дебютна збірка «На білих островах» (1910 р.).

З 1915 р. М. Рильський – студент медичного факультету Київського університету, через два роки продовжив навчання на історико-філологічному, але революція, громадянська війна змусила його перервати освіту і переїхати в село, де він вчителюватиме у початковій школі; поет був у с. Вчорайше (Ружинського району), а потім у рідній Романівці аж до осені 1923 р.

Пізніше, в Києві, вже набувши голосне літературне ім'я, деякий час викладав стилістику і практику перекладу в Українському інституті лінгвістичної освіти.

У літературних колах М. Рильський належав до групи «неокласиків». Цією обставиною спричинено, що його теж не обминули репресії, доки не був «звільнений за відсутністю достатніх даних для обвинувачення й суду».

Напружена літературна праця М. Рильського тривала й у майбутні роки, хоча політичний клімат тоталітарної держави обмежував творчу свободу й багато в чому деформував тематику та ідейний світ його поезії.

У повоєнні десятиліття в житті поета були трагічні часи. Безжально несправедлива критика, відкрите політичне гоніння. Але й були роки високого творчого піднесення, які сам поет назвав добою свого «третього цвітіння» – на жаль, останнього, передзимового...

Творче відродження поета випадає на пам'ятну «відлигу» в житті суспільства, що почалася в середині 50-х років 20 століття. Поетичні збірки цього останнього періоду в житті М. Рильського «Троянди і виноград» (1957), «Далекі небосхили» (1959), «В затінку жайворонка» (1961) та ін. – гідно вивершують його творчу біографію.

Ця поезія чутливо відгукнулася на нові явища суспільної свідомості. Ідеї гуманізації, «олюднення», душевного «відігрівання» людини й суспільства після доби трагічних років репресій, повернення почуття людяності, краси, добра – це провідні мотиви разом із довіреним освідченням самого автора, з його нелегко набутих філософським досвідом і «пам'яттю серця» створюють чисту, живлющу й надзвичайно гуманну духовну атмосферу «завершальних» книг М. Рильського.

М. Рильський – один із найвидатніших в українській та світовій літературі майстрів художнього перекладу російської, польської та французької літератур, які він досконало знав і любив. У російській літературі предметом його творчих захоплень був Пушкін, з творів якого Рильський переклав кілька поем, зокрема і романи у віршах «Євгеній Онегін» та «Мідний вершник», багато ліричних віршів, низку перекладів він здійснив з поезії І. Крилова, М. Лермонтова, М. Некрасова, В. Брюсова, у співавторстві переклав «Лихо з розуму» О. Грибоедова.

У польській літературі його увагу привертали великі романтики ХІХ ст. – А. Міцкевич, Ю. Словацький, Ю. Тувім, у французькій – П. Корнель, Ж. Расін, Ж-Б. Мольєр, Вольтер, В. Гюго та інші. А ще були «Король Лір» та «Дванадцята ніч» В. Шекспіра, численні зразки лірики Гете, Гейне та сучасною українською літературною мовою переклав «Слово про Ігорів похід».

Вагому спадщину залишив М. Рильський в галузі літературно-художньої критики і літературознавства та фольклористики, етнографії, мистецтвознавства, лінгвістики.

Помер М.Т. Рильський після тяжкої хвороби 24 липня 1964 року. Після його смерті завершено 20 – томне наукове видання його творів, підготовлене інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка спільно з інститутом мистецтвознавства, фольклору та етнографії.

В 2006 р. було створено благодійну організацію «Фонд Максима Рильського «Троянди й виноград», який разом з канівським фондом «Тарасова земля» здійснюють Всеукраїнську духовно-освітню програму «Нащадки великих українців».

А в 2013 р. Кабінет міністрів України прийняв постанову про заснування урядової премії ім. Максима Рильського, якою відзначатимуть здобутки у галузі художнього перекладу українською мовою творів видатних

зарубіжних авторів, а також переклад творів українських класиків та сучасних авторів мовами народів світу.

Через усе життя М. Рильський проніс синівську вірність Романівці, материнській пісні, друзям дитинства, з якими ріс, вчився розуміти життя. І природа рідних місць, і життя односельців з піснею, побутом, звичаями знайшли своє відображення в творчості поета.

Житомиряни вшановують пам'ять свого славного земляка. В будинку, де жила сім'я Рильських в Романівці, в 1988 р. відкрито музей-садибу. В експозиційних залах можна побачити речові, писемні фотодокументи не лише про М. Рильського, його близьких і рідних, але й про життєві долі багатьох талановитих людей, пов'язаних з родиною Рильських.

Щороку, коли зацвітає бузок, проводиться літературно-мистецьке свято «Романівська весна» – свято краси, рідного слова, рідної пісні, свято шани славному роду Рильських.

Одну з вулиць Житомира названо ім'ям поета.

Література:

Рильський М. Т. На білу гречку впали роси... : лірика, вибране (1918–1929 рр.) : до 120-річчя М. Т. Рильського / Максим Рильський ; упоряд. Максим Георг. Рильський ; редкол. : Г. Т. Рубай та ін. – Житомир : Котвицький В. Б., 2015. – 238 с.

Рильський М. Т. На білих островах : лірика / Максим Рильський. – Репр. відтворення вид. 1910–2010. – Київ : Життя й Мистецтво, 2010. – 64 с.

З трудів і днів Максима Рильського : [вірші, поеми, переклади, спогади, документи] / упоряд. С. А. Гальченко. – Київ : А.С.К., 2009. – 655 с.

Рильський М. Т. Лірика / М. Рильський. – Київ : Київська правда, 2005. – 240 с.

* * *

Махорін Г. Л. У світлі слави Рильських / Геннадій Махорін. – Житомир : О. О. Євенок, 2017. – 128 с.

Коляда І. А. Максим Рильський / І. Коляда, Ю. Коляда. – Харків : Бібколектор, 2015. – 118 с.

Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції з міжнародною участю «Постаті землі Житомирської», присвяченої 120-річному ювілею видатного класика української літератури ХХ ст., перекладача, публіциста Максима Тадейовича Рильського, 22–23 травня 2015 р. : наук. збірник / Нац. спілка краєзн. України, Упр. культури Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. краєзн. музей, Житомир. обл. універсальна наук. б-ка ім. О. Ольжича ; [редрада: Ю. Г. Градовський та ін. ; упоряд. П. С. Скавронський]. – Бердичів : Мельник М. В., 2015. – 407 с.

Агеева В. Мистецтво рівноваги. Максим Рильський на тлі епохи / В. Агеева. – Київ : Книга, 2012. – 240 с.

* * *

Веремійчик О. Книжка про мудрість поета, перекладача, науковця Максима Рильського / Ольга Веремійчик // Українське слово. – 2018. – № 7/8. – С. 14.

Музиченко М. Вокальні переклади Рильського знов лунають зі сцени / М. Музиченко // Культура і життя. – 2018. – № 17. – С. 2.

Соколова С. «Мудрості від Максима Рильського» / Світлана Соколова // Культура і життя. – 2018. – № 9. – С. 15.

Кривда М. Премія імені Максима Рильського за переклад шедевра світової культури / Марина Кривда // Голос України. – 2017. – № 147. – С. 4.

Григоренко С. Максим Рильський-гість Максима Рильського приніс / С. Григоренко. – Літературна Україна. – 2016. – № 10. – С. 3.

Ціон В. «Петлюрівський недобиток» Максим Рильський / В. Ціон. – Літературна Україна – 2016. – № 12. – С. 4.

Божко С. Визначено лауреата премії імені Максима Рильського / Світлана Божко // Уряд. кур'єр. – 2015. – № 52. – С. 3.

Букет Є. Таємниці роду Рильських / Є. Букет // Слово просвіти. – 2015. – № 12. – С. 16.

Пазяк Н. Рильський неокласичний / Н. Пазяк // Літературна Україна. – 2015. – № 12. – С. 1, 4, 5.

Славинський М. Максим Рильський : «Я багато й тяжко думав» : до 120-річчя від дня народження / М. Славинський // Українська літературна газета. – 2015. – № 6. – С. 16–17.

Янко Д. Він сів зерно золоте / Д. Янко // Українська літ. газ. – 2014. – № 14. – С. 3.

Скиба Т. Маски поета у збірці Максима Рильського «Під осінніми зорями» (1918) / Тетяна Скиба // Слово і час. – 2013. – № 10. – С. 65–73.

Славинський М. Максим Рильський : «Я багато й тяжко думав» : 28 квітня 1931 року видатний поет написав особисті свідчення в лук'янівській в'язниці / М. Славинський // Віче. – 2013. – № 4. – С. 68–71.

Соболь В. «Романівська весна» зібрала друзів / В. Соболь // Житомирщина. – 2013. – 28 трав. – С. 8.

Урядова премія імені Максима Рильського // Журналіст України. – 2013. – № 6. – С. 42.

Базилевський В. Перемінне і незмінне : М. Рильський (1895–1964) / В. Базилевський // Слово просвіти. – 2012. – 5–11 квіт. – С. 8, 9.

* * *

Рильський Максим Тадейович // Митці України : енцикл. довідник / за ред. А. В. Кудрицького ; [упоряд.: В. С. Лабінський, В. С. Мурза]. – Київ, 1992. – С. 494.

Рильський Максим Тадейович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна наукова б-ка. – Житомир, 2014. – С. 17–21.

26 березня

**105 років від дня народження
Ріхтера Святослава Теофіловича
20.03.1915–1.08.1997**

Святослав Теофілович Ріхтер – один із найвеличніших піаністів ХХ століття. Він належить до тієї нечисленної категорії людей, про яких навіть не можна сказати, що вони зробили внесок у світову культуру, вони – частина цієї світової культури.

Народився С. Т. Ріхтер в Житомирі в сім'ї, де були сильні музичні та театральні традиції. Дід, Данило Ріхтер, був настроювачем фортепіано і органів у храмах, почесним громадянином міста, батько – Теофіл Данилович був чудовим піаністом, займався приватною викладацькою діяльністю, давав концерти. Мати, Ганна Павлівна Москальова, була із досить заможної родини, в якій були квартири, особняки в Житомирі та маєток в с. Судачівка (тепер Чуднівський район Житомирської області). Вона мала чудові акторські здібності і часто виступала в аматорських спектаклях, грала на роялі.

Початкову музичну освіту Святослав Ріхтер отримав від батька. В 1916 році Теофіла Даниловича запросили до Одеси, де він став органістом місцевої кірхи й водночас викладачем консерваторії. Маленький Светік, так його звали рідні, залишився в Житомирі до 1922 року на піклуванні Москальових. Його виховували тітка Мері (Тамара Павлівна Москальова), обдарована художниця, а ще непоказна житомирська архітектура, в якій він змалку знаходив свою красу та привабливість.

На початку 20-х років в 15-річному віці Святослав Ріхтер переїжджає до батьків в Одесу, де навчається в загальноосвітній школі, а також починає працювати акомпаніатором в музичному будинку моряка, а згодом – концертмейстером Одеської філармонії.

Майже щороку Святослав приїздить на літні канікули чи у відпустку до Житомира. Зазвичай бував у місцевому музичному училищі, де викладав його дядько Микола Павлович Москальов. Часто влаштовував тут імпровізовані музичні концерти.

В 1937 році Святослав Ріхтер вступає у Московську консерваторію до класу професора Генріха Нейгауза. Вже тоді починає концертну діяльність. В 1945 році він завоював першу премію на Всесоюзному конкурсі музикантів-виконавців і був сприйнятий як викінчений піаніст світового значення.

Відтоді розпочинається інтенсивна концертно-виконавська діяльність піаніста – спершу по СРСР, а від середини 50-х років – у багатьох країнах світу: Чехословаччині, Польщі, Угорщині, Румунії, США, Канаді, Англії, Франції, Італії, Швеції, Туреччині, Японії. Ареною його виступів стає весь світ, який аплодує видатному піаністу.

Багато разів С. Ріхтер бував у рідному місті, де в 60-ті роки виступає з безкоштовними концертами перед музичною студентською молоддю. Своїми блискучими концертами Ріхтер продемонстрував перед земляками свою неперевершену майстерність, геніальне володіння технікою фортепіанної гри, проте з 1965 року перестав приїжджати в рідне місто.

Піаніст часто концертував у Києві, Львові, інших обласних центрах та невеликих містах України. Уже в 70-річному віці піаніст здійснив концертну програму, яка за масштабом не мала собі рівних: від Новгороду до Хабаровська, а звідти до Саратова, з липня по грудень у містах і невеликих містечках дав 150 концертів. В 1988 році Ріхтер здійснює турне Україною, яке почалося у Львові. Українські газети рясніли схвальними вдячними відгуками слухачів.

Віртуозна майстерність С. Ріхтера відзначена найвищими званнями, преміями і нагородами. Як класик світового фортепіанного виконання ХХ століття С. Т. Ріхтер зайнявся активною діяльністю з організації регулярних літніх музичних фестивалів класичної музики у Франції, грудневих вечорів у державному музеї образотворчого мистецтва ім. О. С. Пушкіна в Москві, конкурсу молодих виконавців у Тарусі, російському районному містечку, неподалік від якого він багато і плідно працював на своїй дачі.

1 серпня 1997 року від серцевого нападу у Парижі легендарний піаніст С. Ріхтер помер. Його прах перевезено до Москви і поховано на Новодівочому кладовищі.

Житомиряни завжди пам'ятають свого земляка і пишаються ним. До наших днів зберігся будинок, де він народився. З 1998 року в Житомирі проводиться Міжнародний фестиваль майстрів мистецтв імені С. Ріхтера, з 2003 року в рамках фестивалю започатковано конкурс юних піаністів. У березні 2004 року в Житомирі відкрито благодійний фонд ім. С. Ріхтера, у 2011 році – меморіальну дошку, в 2015 – «Кімнату пам'яті Святослава Ріхтера» в музичній школі № 2, яка з 2010 року носить його ім'я. А в 2016 році ім'я видатного піаніста присвоєно одній із вулиць міста.

Література:

Лутай М. Є. Німці в Україні : історія і сьогодення / Майя Лутай. – Житомир : Рута, 2010. – 540 с.

Рябцова А. Землякам про Святослава Ріхтера : геній фортепіано у спогадах сучасників / Алла Рябцова. – Житомир: Полісся, 2010. – 90 с.

* * *

Бовкун С. Автограф маестро Ріхтера : перші публікації нашої газети про геніального піаніста / С. Бовкун // Житомирщина. – 2019. – № 21. – С. 5.

Бовкун С. Житомир очима Ріхтера / С. Бовкун // Житомирщина. – 2019. – № 28. – С. 9.

Журавська Л. Святослав Ріхтер – житомирянам з побажанням щастя / Людмила Журавська // Житомирщина. – 2018. – № 22. – С. 5.

Бовкун С. Він ще й фотографував класно : в Житомирі експонуються фотознімки, зроблені славетним Ріхтером / Сергій Бовкун // Житомирщина. – 2017. – № 21. – С. 6.

Шпак В. Талант, помножений на труд : 20 березня 1915 року народився Святослав Ріхтер / Віктор Шпак // Місто. – 2017. – № 11. – С. 7.

Лук'яненко О. Зібралися шанувальники творчості Ріхтера / Оксана Лук'яненко // Голос України. – 2016. – № 46. – С. 8.

Паламарчук В. Пам'яті Великого Музиканта / Вікторія Паламарчук // Пульс. – 2016. – № 11. – С. 5.

Степовий В. Святослав Ріхтер : у музиці та книгах / Володимир Степовий // Житомирщина. – 2016. – № 30. – С. 10.

У Житомирі згадували славетного земляка, музиканта зі світовим ім'ям – Святослава Ріхтера // Місто. – 2016. – № 11. – С. 12.

Бохонов Ю. Ріхтер і Україна : виповнилося 100 років від дня народження великого музиканта / Юрій Бохонов // Наука і суспільство. – 2015. – № 9/10. – С. 51–53.

Горицвіт Р. Пам'яті Святослава Ріхтера : міжнародний фестиваль у Житомирі, присвячений 100-річчю геніального піаніста / Рада Горицвіт // Житомирщина. – 2015. – № 25. – С. 11.

Гуцалюк О. Раннє дитинство в Житомирі – його кращі роки / Олександр Гуцалюк // Місто. – 2015. – № 11. – С. 7.

Дубовик О. Філософ рояля : Святослав Ріхтер народився в Житомирі / Ольга Дубовик // Українське слово. – 2015. – № 50. – С. 10.

Конашевич О. У Житомирі відкрили «Кімнату пам'яті Святослава Ріхтера» / О. Конашевич // Меркурій. – 2015. – № 10. – С. 2.

Конев В. О чем молчал великий пианист двадцатого века Святослав Рихтер / Виктор Конев // Эхо. – 2015. – № 2. – С. 9–10.

Кочевенко Л. «Реквієм ХХ століття» і трагедія Святослава Ріхтера / Людмила Кочевенко // Житомирщина. – 2015. – № 62. – С. 10.

Макаренко Г. Святослав Ріхтер повернувся в Житомир / Гарій Макаренко // Меркурій. – 2015. – № 12. – С. 2.

Монсенжон Б. Бруно Монсенжон: «На сцену вышел Святослав Рихтер и стоя сыграл первые ноты. Но с такой силой, что рояль сдвинулся с места и порвало струну» : [беседа с французским кинодокументалистом, скрипачем Бруно Монсенжоном] / Б. Монсенжон ; вел беседу А. Левит // Факты и комментарии. – 2015. – № 101. – С. 9.

Оболенский И. Жизнь по шкале Рихтера : исполнилось сто лет со дня рождения великого пианиста / Игорь Оболенский // Московский комсомолец в Украине. – 2015. – № 13. – С. 10.

Пинчук О. Олег Пинчук : «Со Святославом Рихтером меня познакомил в Женеве Мстислав Растропович. Мы пили кофе на террасе отеля» : [беседа со скульптором О. Пинчуком] / О. Пинчук // Факты и комментарии. – 2015. – № 58. – С. 7.

У кімнаті пам'яті Святослава Ріхтера провели першу екскурсію // Пульс-норма. – 2015. – № 10. – С. 4.

Хоменко Н. «Музикант сторіччя родом із Житомира» / Наталія Хоменко // Житомирщина. – 2015. – № 134/135. – С. 10.

Шевченко І. Його мистецтво – на віки / Ірина Шевченко // Житомирщина. – 2015. – № 31. – С. 1.

Юсипей Р. «Ріхтер сприймався сучасниками як надлюдина і небожитель...» / Р. Юсипей // Дзеркало тижня. – 2015. – № 9. – С. 13.

Згурський Л. Й. Легенда музики ХХ століття / Л. Й. Згурський // Эхо. – 2013. – № 41. – С. 26.

Хоменко Н. На святкових нотах завершився фестиваль пам'яті видатного маестро Святослава Ріхтера / Наталія Хоменко // Житомирщина. – 2013. – 29 берез.

Мокрицький Г. Геній Ріхтера : талант плюс спадковість : батьки знаменитого піаніста походили з відомих житомирських родин / Георгій Мокрицький // Возрождение Житомира. – 2012. – 10 авг. – С. 7.

Мокрицький Г. Город притягивает гениев : [беседа с краеведом Г. Мокрицьким] ; вела беседу Л. Пичхнарашвили / Георгій Мокрицький // Комсомольская правда в Украине. – 2011. – № 70. – С. 15.

Кавун О. У Житомирі провели фестиваль імені Святослава Ріхтера / О. Кавун // Голос України. – 2011. – № 51. – С. 8.

* * *

Ріхтер Святослав Теофілович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна наукова б-ка. – Житомир, 2014. – С. 22–25.

1 квітня

**85 років від дня народження
Крищенко Вадима Дмитровича
1.04.1935**

Народився Вадим Дмитрович Крищенко 1 квітня 1935 року в Житомирі в сім'ї студентів Житомирського педінституту. Дитячі роки минули у дідуся в селі Глибочок Баранівського району. Це вони з добрим баченням світу і безмежною любов'ю до землі благодатно вплинули на формування поетичного світогляду майбутнього поета.

Запам'ятались хлопчині важкі роки фашистської окупації, а коли батько повернувся з фронту, Вадим з батьками оселився в Житомирі. Десятирічку закінчував у школі № 23, тепер Житомирська міська гуманітарна гімназія. В 2011 році тут було відкрито музей В. Крищенко.

Коли йому виповнилось 14 років, померла мати. Світлий образ матері пройшов через всю його поетичну творчість.

Під час навчання в Київському державному університеті на факультеті журналістики, брав участь у студентському театрі, відвідував літературну студію, якою керував Юрій Мушкетик, а старостою був Василь Симоненко. Перебував на журналістській роботі. Перша збірка поезій «Тепла прорість» вийшла в 1963 році. Поетичний доробок Вадима Крищенко становить 30 збірок: «Щирість» (1966), «Зустрічі з літом» (1974), «Ясен день» (1977), «Напруга дня» (1979), «Доки живу» (1985), «Біля останнього багаття» (1993), «Дзвонар» (1998) та ін., окремо слід виділити збірки для дітей: «Паперові човники» (1972), «Сонячне яблучко» (1973), «Ласкаві промінці» (1975), «В містечку чудес» (1977), «Завтра в школі» (1978), «Ромашки» (вірменською мовою), «Март, откуда ты идёшь» та ін.

Поетична палітра Вадима Крищенко воістину багата. У його дивосвіті любов до сонця і хліба, до батьків і друзів, до України, філософське осмислення людського буття, замилювання красою неба і землі, звеличення любові і добра.

Поезія «Браття-українці» – високого громадянського звучання. Це роздум про самоусвідомлення української нації в епоху відродження. Поетові болить душа за державу, за народ, який обкрадають можновладці.

Дуже широкий діапазон має пісенна лірика поета. У співпраці з кращими композиторами України народились такі пісні: «Отчий край», «Молитва за Україну», «Дві гітари», «Лебеді кохання», «Наливаймо браття кришталеві чари», «Полісяночки», «Берег любові», «Одна єдина» та інші.

Його пісня «Кришталеві чари» стала воістину народною, а у поетичному доробку цього талановитого поета багато крилатих висловів, які надовго запам'ятовуються.

Юрій Мушкетик зазначив, що Крищенко – один із найщиріших нині поетів-піснярів з невичерпним пісенним набутком, позначеним задушевністю

і ліризмом. За вагомий особистий внесок у розвиток українського пісенного мистецтва Вадима Крищенка відзначено багатьма званнями: заслужений працівник культури (1985), заслужений діяч мистецтв України (1995), народний артист України (2007), лауреат літературно-мистецьких премій імені Івана Нечуя-Левицького, імені Андрія Малишка, імені Дмитра Луценка, а також багатьох міжнародних та всеукраїнських пісенних конкурсів і фестивалів. Він кавалер державних нагород – ордена Ярослава Мудрого V ступеня, ордена «За заслуги», ордена Трудового Червоного Прапора, найвищої київської відзнаки «Знак Пошани», найвищих нагород Української православної церкви – ордена Андрія Первозванного та ордена Святого Володимира, найвищої відзнаки громадських організацій – Лицар Вітчизни та багатьох інших. Неодноразово за творчі надбання йому присуджувалось звання «Кращий поет-пісняр України». Вадим Дмитрович є членом Національної Спілки письменників України (1972).

Житомирщина для поета – завжди рідна земля. У школі, яку він закінчив, відкрито музей-виставку «Поетична світлиця Вадима Крищенка». Отчий край надихає поета на нові пошуки і здобутки в поетичному слові та пісні.

Література:

Крищенко В. Д. Не опускаючи очей : вибране / Вадим Крищенко. – Київ : Кордон, 2013. – 629 с.

Крищенко В. Д. Українська душа : [поезії] / Вадим Крищенко. – Київ : Дніпро, 2009. – 590 с.

Крищенко В. Д. Усі ми прагнемо любові : пісні / Вадим Крищенко. – Київ : ВІРА ІНСАЙТ, 2003. – 260 с.

Крищенко В. Д. Поезії / Вадим Крищенко. – Київ : ВІРА ІНСАЙТ, 2002. – 447 с.

Крищенко В. Слово убитого солдата : [вірш] / В. Крищенко // Літературна Україна. – 2014. – № 27. – С. 1.

Крищенко В. Вірші / Вадим Крищенко // Слово просвіти. – 2011. – № 13. – С. 12.

Крищенко В. За кадром зими : [вірші] / В. Крищенко // Літературна Україна. – 2011. – № 6. – С. 9.

* * *

Крищенко В. Вадим Крищенко : «Одна из моих песен – «Наливаймо, браття, кришталеві чаші» – уж точно вошла в историю : Ежи Гофман использовал ее в фильме «Огнем и мечом» : [беседа с Вадимом Крищенко] / В. Крищенко // Факты и комментарии. – 2015. – № 56. – С. 9.

Крищенко В. Вадим Крищенко : Хай щастить вам, люди добрі! : [розмова з поетом-піснярем, заслуженим діячем мистецтв України В. Крищенко] / В. Крищенко // Слово просвіти. – 2015. – № 13. – С. 14.

Крищенко В. Вадим Крищенко: «Я так раненько притулився до пісні» : [розмова з поетом-піснярем, народним артистом України В. Крищенко] / В. Крищенко // Культура і життя. – 2013. – № 51. – С. 7.

Крищенко В. Д. Вадим Крищенко : «Я затятий борець за українську культуру, українську пісню і духовність» : [розмова з поетом-піснярем В. Крищенко] / Вадим Крищенко // Правда України. – 2011. – № 23. – С. 4.

Крищенко В. Вадим Крищенко: «Хай хоч одна пісня тебе перелетить...» : [беседа з поетом Вадимом Крищенко] / В. Крищенко; вів бесіду В. Бойко // Літературна Україна. – 2009. – № 15. – С. 8.

* * *

Косарчук О. М. Література рідного краю. Стежками творчості поетів Житомирщини : посіб. для вчителів укр. мови та літ. / Олена Косарчук. – Житомир : Рута, 2017. – 135 с.

Балтянський М. Дзвони вечірнього слова / Михайло Балтянський // Літературна Україна. – 2018. – № 23. – С. 11.

Самійленко Л. Такою була воля бога, який почув помисли поета-пісняра / Леся Самійленко // Культура і життя. – 2017. – № 18. – С. 7.

Балабко О. Поет у музеї : у Житомирі відкрито виставку, присвячену творчості Вадима Крищенка / Олександр Балабко // Літературна Україна. – 2017. – № 42. – С. 14.

Куц Л. «Нехай буде воля Твоя» / Л. Куц // Літературна Україна. – 2017. – № 16. – С. 13.

В Києві відбувся творчий вечір «Нехай буде воля Твоя» поета-пісняра, народного артиста України Вадима Дмитровича Крищенка.

Жмурщук М. П. Вадим Крищенко і Житомир / М. П. Жмурщук // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції з міжнародною участю «Постаті землі Житомирської», присвяченої 120-річному ювілею видатного класика української літератури ХХ ст., перекладача, публіциста Максима Тадейовича Рильського, 22–23 травня 2015 р. : наук. збірник. – Бердичів : Мельник М. В., 2015. – С. 160–164.

Жадько В. «Для мене батьківщина там, де українською говорять» : Вадимові Крищенку – 80! / В. Жадько // Літературна Україна. – 2015. – № 14. – С. 3.

* * *

Крищенко Вадим Дмитрович // Письменники Житомирщини. Кн. 2 / авт.-упоряд.: М. П. Пасічник. – Житомир, 2014. – С. 67–76.

Крищенко Вадим Дмитрович // Сучасні письменники України : біобібліогр. довідник / Нац. спілка письм. України ; [упоряд. А. Гай ; ред. О. Курило]. – уточ. і допов. – Київ, 2012. – С. 237.

Крищенко Вадим Дмитрович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна наукова б-ка. – Житомир, 2014. – С. 26 – 29.

5 червня

**85 років від дня народження
Концевича Євгена Васильовича
5.06.1935–21.07.2010**

Доля відомого письменника-шістдесятника Євгена Концевича героїчна і трагічна. Він народився в селі Млинище Житомирського району в сім'ї, у якій навіть переїзд до міста не змінив патріархального побуту й традицій. Проте дружба з надзвичайним хлопчиком з незвичайної сім'ї Васильком Хомичевським відкрила перед ним сповнений таємничості і поезії інший світ – книжковий.

Коли Євгену виповнилось 17 років, з ним стався нещасний випадок, – травма хребта, після якого широкоплечий красень залишився назавжди прикутий до ліжка. Що робити далі, як жити, як знайти посильне і корисне заняття? Василь Хомичевський придбав Євгену телевизор, порадив спробувати себе на літературній ниві. Дебют Є. Концевича як письменника відбувся наприкінці 50-х. Валерій Шевчук заніс кілька оповідань Концевича Леоніду Новиченку, який передав їх для публікації в «Літературну Україну». 1964 року вийшла друком перша книжечка новел Є. Концевича «Дві криниці». Так започаткувався тернистий шлях письменника.

«Письменником я став з примусу долі», – згадував Євген Васильович, у якого за плечима вже було понад сорок творчих літ.

Про творчий подвиг прикутого до ліжка письменника пішов широкий розголос. Про нього багато писали, говорили в літературних колах. Неординарна літературна доля Євгена Концевича зацікавила партійні – радянські органи, де вже зріла ідея зробити з Євгена героя-корчагінця. Про нього з'явилися публікації в пресі, пішли-посипалися захоплені листи-відгуки. Він міг би увійти в романтичний образ героя-мученика, перед ним розкривалась перспектива широко розрекламованого письменника типу Миколи Островського. Проте Концевич відмовився від такої пропозиції. Душа молодого письменника тягнулася до зображення життя без партійно-комсомольського гриму. Герої його оповідань і новел – наші сучасники з їх нелегкими шляхами до пізнання істини добра, любові і справедливості.

Здалеку до будинку молодого літератора приїздили найзавзятіші шістдесятники – В'ячеслав Чорновіл, Алла Горська, Іван Дзюба, Михайлина Коцюбинська та інші. Його домівка поступово перетворилася на осередок української ідеї на Житомирщині. Суперечки про літературу переросли в роздуми про українську мову, про долю України.

«Недремне око КДБ» вдень і вночі чатувало за оселею Концевичів. Розмови в хаті підслуховувались, в помешканні письменника робився обшук. Не раз письменнику погрожували, що позбавлять інвалідської пенсії, постійно шантажували його дружину Майю Борисівну. У кінці шістдесятих років його хотіли виключити із членів Спілки письменників, проте ціною

одного голосу на захист письменника (чотири «за» проти п'яти «проти»), письменники Житомирщини захистили свого побратима по перу.

Партійна номенклатура не змирилася з опозицією в обласному відділенні СПУ. У спілці письменника залишили, проте створили нестерпні умови. У пресі з'явилися погромні матеріали, його звинувачували у збереженні антирадянської та наклепницької літератури.

Над Євгеном Концевичем надовго нависла завіса демонстративного замовчування. Проте у суворих умовах письменник витворив свій оригінальний творчий доробок. Його друга книжка «Йдучи вулицею» вийшла аж 1985 року. Перекладацької майстерності він учився в Бориса Тена. Написав низку есе, зокрема про свого вчителя та про Івана Світличного. Письменник Олексій Опанасюк писав про Концевича: «Це громадський діяч, це мужня людина, це честь нашого Житомира».

Будучи поза політичними організаціями, Є. Концевич мав великий вплив на національно-культурне, літературне життя Житомира, на духовне відродження України. Він користувався величезною повагою і любов'ю в колах української інтелігенції. Письменник І. Дзюба так сказав про письменника: «Євген Концевич свого роду символ і легенда для цього покоління – покоління шістдесятників. Це дивовижна людина, яка завжди всіх надихала, не його треба було підтримувати, як здавалось б, – він усіх підтримував і підживлював енергією...».

У роки незалежності за нескорений дух і творчу звитягу Є. Концевич був нагороджений преміями ім. І. Огієнка, Василя Земляка, орденом «За мужність» III ступеня. В червні 2011 року було започатковано Міжнародну премію імені Євгена Концевича, яка щорічно присуджується за заслуги у розвитку національної духовної культури, за визначну українотворчу діяльність в номінаціях «Політика», «Література». Премія вручається в день народження Є. Концевича – 5 червня.

Література:

Концевич Є. Чужа радість : [новела] / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2018. – № 25. – С. 61–63.

Концевич Є. Таємна зброя Валерія Шевчука / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2017. – № 23. – С. 16–19.

Концевич Є. Кришталевий вечір / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2017. – № 22. – С. 44–46.

Концевич Є. Гості ; Груша : [новели] / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2011. – № 13. – С. 38–41.

Концевич Є. Голубиний батько : із циклу «Голубині пастелі» / Є. Концевич // Світло спілкування. – 2010. – № 11. – С. 4–8.

Концевич Є. Вона йшла усміхнена... : [оповідання] / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2009. – № 10. – С. 27–28.

Концевич Є. Єдиним духом зрушені / Є. Концевич // Житомирський прорив : спецвипуск часопису «Світло спілкування» / [голов. ред. і упоряд. Г. Цимбалюк та ін.]. – Житомир : Рута, 2009. – С. 119–120.

Концевич Є. Квіти : [оповідання] / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2008. – № 9. – С. 39–42.

Концевич Є. «Щедротний паростку могутнього коріння...» / Є. Концевич // Світло спілкування. – 2007. – № 5. – С. 10–23.

Концевич Є. Вона йшла усміхнена... : [новела] / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2007. – № 7. – С. 54–55.

Концевич Є. Єдиний раз : [оповідання] / Є. Концевич // Світло спілкування. – 2006. – № 4. – С. 20–21.

Концевич Є. Світло Житомира / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2005. – № [2]. – С. 16.

Концевич Є. Жити, жити, жити! : [новела] / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2005. – № [2]. – С. 24–25.

* * *

Лицар нескореного духу : спогади про Євгена Концевича / [редкол.: Яків Зайко та ін. ; ред.-упоряд. Григорій Цимбалюк]. – 2-е вид., допов. – Житомир : Євенок О. О., 2016. – 385 с.

Шевчук В. О. На березі часу. Ті, котрі поруч : спогади про сучасників / Валерій Шевчук ; [голов. ред. С. Головка ; ред. О. Вербило, А. Венцковський]. – Київ : Либідь, 2015. – 575 с.

Лицар нескореного духу : спогади про Євгена Концевича / [редкол.: Я. Зайко та ін.; ред.-упоряд. Г. Цимбалюк]. – Житомир : Євенок О. О., 2014. – 357 с.

Лицарі нескореного українського духу. Драма України з Юлією Тимошенко в епіцентрі подій : життєпис часу / [авт. проекту Я. Я. Зайко ; ред. рада: С. Жишко та ін. ; упоряд.: М. Зайко, О. Цимбалюк]. – Житомир : Рута, 2012. – 1295 с. – (Життєпис часу).

Ave, Ukraina! : тритомний монологічний діалог з двоєдиною Україною. Т. 2 (ч. 4). Т. 3 (ч. 1–6) / [авт. проекту : Зайко Я. Я. та ін.]. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – Київ : Освіта України, 2011. – 1296 с. – (Літопис Українотворення).

* * *

Натикач Л. Є тепер і астероїд Євгена Концевича / Людмила Натикач // Світло спілкування. – 2018. – № 25. – С. 27; Житомирщина. – N 73. – С. 6.

На честь 80-річчя від дня народження Євгена Концевича у Житомирі відкрили пам'ятну дошку // Ехо. – 2015. – № 24. – С. 17.

Сергієнко О. Редут українського опору в Житомирі / О. Сергієнко // Світло спілкування. – 2015. – № 18. – С. 11.

Антонова М. «Лицар нескореного духу» / Марія Антонова // Ваші інтереси. – 2014. – № 24. – С. 6.

Недзельський М. Школа буття біля Великого Українця / Микола Недзельський // Світло спілкування. – 2014. – № 16. – С. 11–16.

Хіміч М. Лауреати премії імені Євгена Концевича / Марія Хіміч // Літ. Україна. – 2014. – № 24. – С. 2.

* * *

Концевич Є. В. // Письменники Житомирщини. Кн. 1 / автор-упоряд. : М. Пасічник, П. Білоус, Л. Монастирецький. – Житомир, 2010. – С. 51–78.

Концевич Євген Васильович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 р.: краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна б-ка. – Житомир, 2014. – С. 32–35.

1 серпня

**50 років Житомирському музею космонавтики ім. С. П. Корольова
1.08.1970**

Музей було відкрито у 1970 році в м. Житомир, де в 1907 р. народився майбутній основоположник практичної космонавтики Сергій Павлович Корольов. Меморіальна частина музею знаходиться на вул. Дмитрівській в маленькому будинку, в якому і жила сім'я Корольових. Інтер'єри відновлені за спогадами матері. Тут розміщені різні особисті речі конструктора, відтворена робоча обстановка приміщень.

В експозиції павільйону «Космос», відкритої в 1991 р., представлені оригінали та макети космічних апаратів, скафандри та інше спорядження космонавтів. Серед них – технологічний зразок космічного корабля «Союз», макет «Місяцехід-2», оригінал корабля «Союз-27», який побував у космосі. Одним із найцінніших експонатів є капсула з ґрунтом Місяця, подарована NASA.

Також серед експонатів музею фотографія першого супутника, макет корабля «Восток», на якому літав Юрій Гагарін, макет дніпропетровської ракети «Зеніт», макет космічної станції «Мир». Експонати для експозиції збирали практично по всьому світу. Дуже цікавою є виставка марок. У музеї є вагома колекція, адже на початок космічного століття припало і повальне захоплення збиранням марок. Філателісти з усього світу мріяли мати пам'ятні космічні екземпляри.

З моменту відкриття і до теперішнього часу ведеться робота з удосконалення експозицій. Унікальність Житомирського музею космонавтики в тому, що в його виставках у прекрасному стилі поєднується технічна і гуманітарна складова. Тут не просто представлені зразки техніки для дослідження космосу, а й описані історії та долі людей, завдяки яким багатовікова мрія полетіти в космос стала реальністю. Музей прагне поєднати фізичний і філософський, духовний космос, космос зоряного неба і космос людини, її духу. Космос має не лише технологічний, а й філософський, культурологічний аспект – аспект, пов'язаний з духовними цінностями, психологією, етикою, естетикою. Людина відчуває потребу не лише в матеріальному перетворенні світу, не лише в тому, щоб створювати предметну реальність.

Експозиція музею космонавтики, що є справжнім витвором мистецтва, за допомогою музичних, пластичних образів, синтезує в органічний сплав наукову концепцію і видовищність, сприяє філософському, естетичному осмисленню буття. Людині потрібна особлива атмосфера, стан душі і зусилля, щоб відчути, згадати свою одухотворену космічну сутність. Для цього потрібні символи, які здатні пробудити відповідні архетипи і образи, які нагадують людині про її зв'язок з макросвітом. Простір музею сповнений цими символами, і в цьому сенсі експозиція музею є унікальною – тут космос

виступає у його гармонії з людиною і її творіннями, завдяки цьому відбувається розширення духовного світу людини. Будда і ботічелівська Венера, східний аскет і мікеланджелівський Ісус подані на колажах у контексті безмежного Всесвіту. А в центрі експозиції – початок початків, відправна точка європейської культури, книга книг – Біблія. Поєднання незвичного приглушеного освітлення, притишеної музики, яка постійно звучить в залі, створює загадкову, «космічну» атмосферу, що надихає на роздуми про добро і зло, смисл життя, вічне. Науковий, історичний і власне «музейний» зміст доповнюється образним, художньо-творчим і сприяє формуванню цілісного наукового і особистісного світогляду у відвідувачів. Заклад став популярним місцем проведення літературно-мистецьких заходів, влаштування виставок живопису та виробів декоративно-вжиткового мистецтва.

Житомирський музей космонавтики ім. С. П. Корольова, що є одним із найкращих музеїв України, вже відвідало понад 3 мільйона людей.

Література:

Наукові матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Людина і космос», 18–20 травня 2011 р. : зб. наук. праць / Держ. косм. агентство України, Житомир. обл. держадмін., Житомир. облрада, Нац. авіац. ун-т, Житомир. військ. ін-т ім. С. П. Корольова, Музей космонавтики ім. С. П. Корольова, Центр дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України ; [наук. ред. В. І. Онопрієнко]. – Житомир : Паперовий Сад, 2011. – 185 с.

Никулин В. Ф. Музей космонавтики имени С. П. Королева в г. Житомире : история создания, утерянные возможности / Владимир Никулин ; [сост. и ред. Г. П. Мокрицкий ; ил. Виталия Белова, Сергея Глабчука, Георгия Мокрицкого]. – Житомир : Волинь, 2010. – 334 с.

Малихін Ю. Житомир космічний / Юрій Малихін // Краєзнавство: історико-культурологічний альманах Житомирщини / [редкол. зб.: Г. Л. Махорін, С. В. Стельникович, Ю. В. Малихін]. – Житомир : В. Б. Котвицький, 2009. – Вип. 1. – С. 34–39.

Мокрицький Г. П. Житомир – космічний [образотворчий матеріал] : академік Сергій Корольов : сувенірні кольор. листівки в обгортці = Житомир – косміческий : академик Сергей Королев = Zhytomyr – a space city : Fcfdemician Sergiy Korolyov / авт. проекту, текстів і фото Георгій Мокрицький ; окремі фото Віталій Белов ; пер. англ.: Ольги Копил та Олексія Бржезицького. – Житомир : Волинь, 2006. – 20 арк. в обкл. : 39 іл.

Шпак В. Ровесник незалежності. Житомирський Музей космонавтики почався з увічнення пам'яті творця перших зорельотів людства Сергія Корольова / Віктор Шпак. – (Музейні історії) // Уряд. кур'єр. – 2019. – № 71. – С. 6.

Соболь В. Асторонавт Рендольф Брезник: «Космос ближче, ніж здається» / Володимир Соболь // Житомирщина. – 2018. – № 21. – С. 7.

Шульга О. Марки з історії космонавтики / Олег Шульга // Житомирщина. – 2018. – № 11. – С. 6.

Очеретяна М. Житомирський музей космонавтики відсвяткував 48-річчя / М. Очеретяна // 20 хвилин. – 2018. – № 30. – С. 2.

Герман А. Американський астронавт передав житомирському Музею космонавтики прапор, який брав з собою у космос / Алла Герман // 20 хвилин. – 2018. – № 10. – С. 10.

Бодашевська Г. Космічні орбіти України : невже вони – у минулому? / Галина Бодашевська // Житомирщина. – 2017. – № 15. – С. 5.

Соболь В. У Житомирі – «Відкритий космос»] / Володимир Соболь // Житомирщина. – 2016. – № 110/111. – С. 6.

Музей космонавтики ім. С. П. Корольова відсвяткував 45-й День народження // Місто – Житомир. – 2015г. – № 31. – С. 12.

Зосімович О. Музей космонавтики запрошує до співпраці / Олена Зосімович // Житомирщина. – 2015. – № 104/105 – С. 5.

Конашевич О. Музей космонавтики у Житомирі відзначив своє 45-річчя / О. Конашевич // Меркурій. – 2015. – № 30. – С. 1.

Дейнека К. Поринаємо в дивовижний світ Космосу / Катерина Дейнека // 20 хвилин. – 2014. – № 44. – С. 11.

Зятьєв С. «Зоряні» експонати батьківщини Корольова / Сергій Зятьєв // Народна армія. – 2013. – № 67/68 – С. 6.

Музей космонавтики в Житомирі // Географія та основи економіки в школі. – 2011. – № 4. – С. 29.

Шпак В. Про Корольова тут знають усе : у Житомирі відкрито виставку документів до 40-річчя Музею космонавтики / В. Шпак // Уряд. кур'єр. – 2010. – № 134. – С. 16.

Шпак В. Товариші звали його С. П. : 40 років тому на батьківщині конструктора космічних кораблів Сергія Корольова відкрився його меморіальний будинок-музей, який став Музеєм космонавтики / Віктор Шпак // Уряд. кур'єр. – 2010. – № 142. – С. 19.

Башинський В. А. Батьківська хата в музеї Корольова / В. А. Башинський // 20 хвилин. – 2008. – № 6. – С. 42.

Музей космонавтики імені Сергія Павловича Корольова // Позакласний час : узагальнення досвіду класних керівників. – 2008. – № 3. – С. 147–150. – (Заочні екскурсії).

Кавун О. «Ніч музеїв» у Житомирі / О. Кавун // Інтерес. – 2007. – № 19. – С. 6.

Подія в Музеї космонавтики // Пульс-норма. – 2007. – № 21. – С. 1.

«Подарунок музею космонавтики» // Пульс-норма. – 2007. – № 19. – С. 1.

Шпак В. Загальноукраїнський музей комунального рівня / В. Шпак // Місто. – 2007. – № 16. – С. 14.

* * *

101 найцікавіший музей : ілюстр. енцикл. / [авт.-уклад. Д. В. Антонюк]. – [Х.] : Ранок, 2011. – 61 с.

Музей космонавтики ім. С. П. Корольова // Музеї України. – 2005. – № 3. – С. 71.

28 жовтня

**155 років від дня створення
Житомирського краєзнавчого музею
28.10.1865**

Житомирський краєзнавчий музей – один із найстаріших музейних закладів України. Історія його заснування сягає коріннями у позаминуле століття, коли в жовтні 1865 року в приміщенні Житомирської публічної бібліотеки, що розміщувалася в одному з флігелів губернаторської резиденції на вул. Київській, була виставлена для огляду колекція Волинського губернатора М. Черткова із 48 зразків мінералів та гірських порід. Вона і започаткувала зібрання музею, яке пізніше поповнила колекція монет предводителя житомирського повітового дворянства К. Симонича, матеріали Волинського Єпархіального Давньосховища та націоналізовані збірки графів Ілінських-Стецьких та баронів де Шодуар.

На початку 1900-х рр. зібрання цього закладу було передано до новоутвореного Музею Товариства дослідників Волині. В розбудові його діяльності й поповненні колекцій активну участь взяли відомі вчені – члени товариства: віце-голова геолог П. Тутковський, археолог С. Гамченко, фольклорист і етнограф В. Кравченко. З 1911 року музей отримав окреме приміщення і нову назву – Волинський центральний музей. Із 1914 року існує як самостійний заклад, першим його завідувачем був С. Бржозовський.

У 1925 році музей одержує новий статус і, відповідно, назву – Волинський державний науково-дослідний музей. Від початку 1928 року мав аспірантуру з геології та етнографії, яку очолювали С. Бельський та В. Кравченко.

З 1950 року заклад носить сучасну назву. У 1954 році йому передано колекції Бердичівського краєзнавчого музею. 18 квітня 1970 року відбулося відкриття нової експозиції відділу історії та картинної галереї у двоповерховому приміщенні колишнього католицького єпископа та його управи, збудованому у 1909 році.

Нині у фондах зберігається понад 150 тисяч одиниць пам'яток, що дають всебічне уявлення про природні особливості, історію та культуру краю. Серед найцінніших збірок музею – одна з найкращих в Україні природничих колекцій, до складу якої входить унікальна таксидермічна збірка фауни (збірка опудал) Житомирщини, зібрана краєзнавцем-зоологом В. Бруховським, археологічні матеріали з розкопок Житомирської стоянки раннього палеоліту, Радомишльської стоянки палеоліту пізнього, матеріали розкопок Райковецького городища XIX–XIII ст., етнографічні пам'ятки Житомирського Полісся, нумізматичні зібрання римських монет I–II ст., польських срібних монет XVII ст. часів правління Яна Казимира та Сигізмунда III, картинна галерея, в якій зокрема представлено твори західноєвропейських художників XVI–XIX ст.

Низка відомих у краї закладів працює на правах відділів музею: Музей природи, Літературно-меморіальний музей В. Короленка (усі – у Житомирі), Літературно-меморіальний музей Лесі Українки (м. Новоград-Волинський), Коростенський краєзнавчий музей, Музей партизанської слави Полісся (с. Словечне Овруцького району), Музей-садиба родини Рильських (с. Романівка Попільнянського району), Брусилівський історичний музей ім. І. Огієнка.

Провідними напрямками діяльності музею є науково-дослідна, науково-фондова, науково-експозиційна та масова науково-просвітницька робота. Основними методами сучасного наукового комплектування фондів є проведення наукових розвідок та експедицій. На базі своїх експозицій, виставок та фондів зібрань музей проводить науково-краєзнавчі конференції та різноманітні науково-освітні заходи: творчі зустрічі, тематичні вечори, літературно-мистецькі свята. Увазі відвідувачів музей пропонує оглядові та тематичні екскурсії з історії та культури Житомирщини, лекторії, краєзнавчі та етнографічні гуртки, науково-освітні програми «Музей – учнівській молоді», різноманітну тематику лекцій краєзнавчого спрямування.

Література:

Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції, присвяченої 145-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею «Краєзнавство та музейна справа в Україні», 27–29 жовтня 2010 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Упр. культури і туризму Житомир. облдержадмін., Житомир. наук.-краєзнав. т-во дослідників Волині, Житомир. обл. краєзнав. музей, Житомир обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ; [голов. ред. М. Ю. Костиця ; редкол.: Баженов Л. В. та ін.]. – Житомир : М. Косенко, 2010. – 542, [2] с. – (Науковий збірник «Велика Волинь» : праці Житомир. наук.-краєзнав. т-ва дослідників Волині ; вип. 44).

Житомирський обласний краєзнавчий музей / [авт.-упоряд. Н. І. Маслова ; відп. за вип. Л. П. Грузська ; фото: В. Л. Белов, С. А. Глабчук, В. В. Косенко]. – Житомир : Косенко М., 2008. – 16 с.

Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія, досвід, проблеми», 25–27 жовтня 2005 р. / Упр. культури і туризму Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. краєзнав. музей, Житомир. наук.-краєзнав. т-во дослідників Волині, Житомир. обл. орг. Нац. спілки журналістів України, Житомир. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ; [голов. ред. М. Ю. Костиця ; редкол.: Баженов Л. В. та ін.]. – Житомир : Косенко М. Г., 2005. – 476 с. – (Науковий збірник «Велика Волинь» : праці Житомир. наук.-краєзнав. т-ва дослідників Волині ; т. 33).

Грузька Л. П. Житомирський краєзнавчий музей на порозі ХХІ століття / Л. П. Грузька // Матеріали Міжнародної науково-краєзнавчої конференції «Житомирщина на зламі тисячоліть», 20–21 вересня 2000 р. / [відп. ред. М. Ю. Костиця ; редкол.: Балюрко В. С. та ін.]. – Житомир, 2000. – С. 25–26. – (Науковий збірник «Велика Волинь» : праці Житомир. наук.-краєзнав. т-ва дослідників Волині ; т. 21).

Матеріали та тези наукової конференції до 130-річчя Житомирського краєзнавчого музею, 11–13 жовт. 1995 р. / [редкол.: Б. А. Кругляк (голова), Л. П. Грузька, Л. П. Паньчак]. – Житомир : Вид. Житомир. обл. краєзн. музею, 1995. – 167 с.

Ланчук Н. Від минулого – до сучасного : 28 жовтня – 150 років від дня заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею / Наталія Ланчук // Житомирщина. – 2015. – N 110/111. – С. 7.

Насонов Р. «Житомир'яни зголодніли за історичними відкриттями та дослідницьким інтерактивом» : інтерв'ю з директором Житомирського обласного краєзнавчого музею Романом Насоновим / інтерв'ю вела Ярослава Поліщук // Місто. – 2015. – N 44. – С. 7.

Шанська А. Історична спадщина : чим живуть музеї Житомира : Житомир – культурний осередок Полісся / Анна Шанська // 20 хвилин. – 2015. – N 39. – С. 22.

Косенко В. Анатомія музею, або Що мусять знати житомирці про обласний краєзнавчий / Валерій Косенко // 20 хвилин. – 2015. – N 24. – С. 22.

Степовий В. Житомирські «Скарби баронів де Шодуар» – у Києві / Володимир Степовий // Житомирщина. – 2014. – N 114/115. – С. 12.

* * *

Житомирський обласний краєзнавчий музей // Енциклопедія Сучасної України / Нац. акад. наук України, Наук. т-во ім. Шевченка, Ін-т енцикл. дослідж. НАН України ; редкол.: Дзюба І. М. (співголова) та ін. ; [наук. ред.: Болтівець С. І. та ін.]. – Київ. – Т. 9 : Е–Ж. – 2009. – С. 598.

8 листопада

**165 років від дня народження
Ігнація Яна Падеревського
18.11.1860–29.06.1941**

Видатний композитор і піаніст, політичний діяч Ігнацій Ян Падеревський народився в с. Курилівка на Вінничині, але дитинство його пройшло на берегах Тетерева, в селі побіля Чуднова у рідної тітки, де він навчився читати і писати, а незабутні враження від захоплюючих краєвидів пізніше відобразилися в його композиторській творчості.

Коли Ігнацію виповнилось 12 років, батьки віддали його до Варшавського музичного інституту. Після його закінчення, у 1878 році здібного юнака залишили викладачем по класу фортепіано. З 1880 р. Падеревський продовжує навчання спочатку у Берліні, пізніше у Відні. Згодом отримав посаду професора – викладача фортепіано у Страсбурзі (Франція).

З 1887 року розпочинається концертна діяльність музиканта, яка принесла йому всесвітню славу. Він з величезним успіхом виступає у Відні, Франції, Німеччині, Бельгії, Голландії, Англії. У 1889 році у Відні була вперше виконана велика композиція І. Падеревського – «Концерт ля мажор», яку гаряче зустріла публіка. В 1890 році доля вдруге привела композитора на береги Тетерева, але цього разу в Житомир, де на вулиці Подільській він придбав для батька будинок, в якому той мешкав із другою дружиною і дітьми. Падеревський-старший помер в 1894 році і похований на Польському кладовищі в Житомирі. Мешканці дому Падеревського, що зберігся й донині, досі показують арку, що обрамлювала сцену, на якій композитор у часи відвідин батька влаштовував музичні вечори.

Збереглися особисті речі І. Падеревського та його родини, автографи кількох його творів, книги з дарчими написами, фотографії, все, що свідчить про перебування митця в Житомирі.

В кінці ХІХ століття слава віртуоза швидко поширювалася і не давала йому змоги довго засиджуватися на одному місці. Після Європи він успішно підкорив Америку, збираючи гучну славу в залах Нью-Йорка, Бостона, Чикаго, Сан-Франциско.

В 1899 році митець із світовим визнанням виступав в Росії, де його концертна діяльність отримала високу оцінку.

На початку ХХ століття дороги піаніста пролягли через більшість європейських країн, його майстерністю захоплювалися слухачі Африки, Австралії, Нової Зеландії, Мексики.

Під час Першої Світової війни Ігнацій Падеревський разом з Генріхом Сенкевичем заснував комітет допомоги полякам, виділивши частину гонорарів від своїх концертів. У 1918–1921 роках він стає прем'єр-міністром

закордонних справ відновленої Польщі, представляє свою державу у Лізі Націй.

З 1921 року І. Падеревський знову повертається до улюбленої справи, чаруючи своїм мистецтвом слухачів Європи, Австралії, Америки. У 1940 році, у зв'язку з п'ятдесятиріччям із дня першого концерту Падеревського в Америці, президент США Рузвельт сказав йому: «Ви цілком заслужили, щоб на знак вдячності за глибокі почуття, подаровані нам Вашим талантом, Вас називали у нашій країні «сучасним безсмертним».

Великий митець помер 29 червня 1941 року у Нью-Йорку від запалення легенів. Його поховали з почестями на Арлінгтонському цвинтарі. Він виявився єдиним іноземцем, що удостоївся честі бути похованим поруч з відомими військовими діячами Америки. Згідно з останньою волею покійного, в 1992 році останки було перевезено до Польщі і поховано в найстародавнішому храмі Варшави – Костелі Святого Яна.

Житомиряни шанують пам'ять свого великого земляка, відзначаючи пов'язані з ним знаменні дати, проводячи Всеукраїнський конкурс камерних ансамблів ім. І. Я. Падеревського. Польський дім у Житомирі носить його ім'я, про що свідчить пам'ятна дошка на будинку.

Література:

Словінська Ю. Падеревський – постать, яка об'єднує поляків / Ю. Словінська // Газ. польська. – 2011. – 26 листоп.

Кондратюк Р. Джерела до біографії Ігнація Падеревського / Руслан Кондратюк // Газ. польська. – 2010. – 9 жовт. – С. 7.

Бережницька О. Ігнацій Ян Падеревський – українець за місцем свого народження, поляк за вихованням / Ольга Бережницька // Газ. польська. – 2010. – 7 серп. – С. 4.

Мокрицький Г. Його називали сучасним безсмертним : дещо з житомирських сторінок біографії Ігнація Падеревського, першого прем'єр-міністра другої Речі Посполитої / Георгій Мокрицький // Возрождение Житомира. – 2010. – 25 мая. – С. 7.

* * *

Падеревський І. Я. // Музыканты мира : биограф. словарь. – М., 2001. – С. 330.

Падеревський І. Я. // Мистецтво України : біограф. довід. – Київ, 1997. – С. 459.

Падеревський Ігнацій Ян // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна б-ка. – Житомир, 2016. – С. 44–47.